

Соколёнок

4-5/2020

июль - октябрь

Лачын

ДАГЪЫСТАН РЕСПУБЛИКАЙН КЪОНИ ВУЗЕЕ СА ЙАИХХЪЕ КЪЕККАН УШАХАРШЫН ЖУРНАЛ

«Лачын» журналын

12 сен

«СОКОЛЁНОК» ЖУРНАЛЫН 40 СЕН БЫКЫРЖА

Ушахааршыни къанатбынани гъамбазын юбилей

Уфтанын, шадваала абайлен, маГънаакан «Соколёнок» журнал Кавказыл` цетдийн журнал вод ки, са республик` айна халкъбышди 9 мизел ишыгъеехъа хыгъечле. 40 сен вод ки, гъини журналын чини саГъийфаАбышее Дагъыстанни, Урусатни ва дюн`ейни ушахааршыни адабийятын гыицайгаран акъва гъагва вод.

«Соколёнок» журнал ишыгъеехъа хыгъагъасди ишни къома йишда доюкана халкъна шааир Расул Гъамзатов илёрзул. Манкъуни фыкыреехъа мана фыкыр хъабайле ки, идхъынийбышка мачхулоохъен энке лайыкъын шааир ва язычеер са джигеехъа савъу ушахааршыс журналбы къайкас ээхъе ва чика санад, гыргын Дагъыстанын ушахаар джони едни мизел ишкар авторааршыни асарбышка сана таныш гъаагъас воохъе.

Джурбаджур сенбышее журналбы къеккани редакторааршыни аГрее маАбуИн инсанаар вухъа ки, манбы Дагъыстанни аАдаАбийятын акъва гыИсаб гъаагъас воохъе: МаГъаАммаАдрасул Расулов, Амир Гъазий, Рашид Рашидов, МаГъаАммаАд Хириясулаев, Акай Акаев, Нурадин Юсупов, Абдулфатах Фатахов, Юсуф Базутаев ва мебымбы. Журналбышее джурбаджур насылбышын автораар ишлемишеебхъа.

Журнални шикыл`бышыл` оо шикыл` цыцавъийн къайда сана-санчык акарада дешын, цыцавъийни шикылеке джад хатI хъиваацIан, ушаахаршына гыIрмаИт къазанмышавъийн энке югун раИссамаар ишлемишеебхъа: ЫIса Хумаев, Светлана МаГъаАммаАдова, Анатолий Шарыпов, Сраждин Батыров, Игорь Тимофеев ва мебымбы. Манбыше «Соколёнок» журналын акъва ийкIын. Сувани мамлекатын маданийят, саАнаАгаИт ва аАдатбы гъагван гын журнал Дагъыстанни ушаа аАдаАбийятни гыАкI`енийни антологиелхъа, кIинна энциклопедиелхъа сакIы.

Гъини тезени асрылыд «Соколёнокын» чин алиххий явашагъа дешь вод. Къийна журнални саГъийфаАбышее, шенке хъинне, мед уфтанын ушахааршыс одкIунийн шеирбы ва гыIкааебы, повестбы ва новеллабы, хабарбы, деккярше увгъийн джуваббы ва мисаалабы, гъамыд хуруни журнал хъадаIххъаАбышын асарбы чап гъагъа вод. Гыргыни миллетбышди ва ыкканни ешеени авторааршыс ачыхни «Соколёнок» журнални саГъийфаАбышее Дагъыстанни халкъбышди аАдаАбийятни ва фольклорни хазнее гъиваджени энке югуни асарбыше, уфтанны шикыл`бышка сана, тезе форма алябатIа.

СуIлгъуIс, идхъынийбышыс ва югваалайс гыргына хъойтIална ушаахаршына къанатбынана хайырхагъ гъамбаз «Соколёнок», йыгъын юбилей мубааракда ихъен!

Мурад АИГЪМАИДОВ

ТАБРИК` ГЪААЪА! Азизин ушахаар!

ЙыцГыкъвад сен вод ки, «Лачын» журналын шу уфтанни хабарбышка, шеирбышка, гъарыгъебхъесди, сассайаГххъеейыб фыкыррашмишеебхъес шу илѳокани языбышка сана шадааъа воб. Йишди журнални таарихин кокбы анджах хиледже аКъаІна ааІ вод. 1980-гъэсди сенни январни вуза Дагъыстанее «Соколенок» журнална цѳепбийна нумра хъигъевчІу. ГъаІшде мани йыгъыле 40 сен илгъечІу вод. 40 сен вод ки, гъар халкъыс чини мизейл` къеккани «Соколенок» журналын Дагъыстанын балабы мактабее югда хъаІдхъаІс, аКІелика вухъес, къаІсынбышыс, аваалийле хъадиийни аДаІтбышыс, къайдабышыс гыІрмаІт гъааъас хъоотал воб. Ушахааршыни тербийее «Соколенок» журнална хидмат кыйматеехъа хъидяале. «Соколенок» вушда дост, гъамбаз, шос хъобкуна йаІхъ гъаагван маяк вод. Шу манчыка гъамбазийваала гъавъээ, вушди оГгийл` уфтанын дюн`йе ачмышхъес, вушда ыІмыІрыб маадын хабарбы хъинне июттуба вухъес.

Азизин ушахаар! Шы шу мани байрамыка сана йикГ`еенче табрик гъааъа, ахтыни дубышле гъебхы, джони йикГ`еешахааршыс джигга гъуву, манбышди мее ойКІанни шаир, язычершыс джанана сагъваала, йикГ`ена шадваала аІрзу гъааъа.

*«Лачын» журнална редактор, РФ-ни язычеершини
Иттифакъна уІзву – Валегъ ГЪАМЗАЕВ.*

Расул Гамзатов

УШАХААР КЪОРАМЫШ ГЪЕЕЪЕ

Шени июныле къапын кар дехье,
Гѣдхъанан ос хьинне гѣрхъун уджагъее.
Зас клел` гъиханас деш налхуѣд зы гъочлун,
Рагъмагтеехъа аални дек`кин хыл`-хыле.

Олумын нур, ишыгъ къайшу, аляатлун
Гъамбашийс улепбы гядхассе огее,
Гуджука тюлеенче тик хъыхъа, увгыйн
Явашда: «Усахар къорамыш гъееъэ...»

Гъар алхъааинкъаѣ вергъен, гъар хааѣни хаѣнейн,
Чакѣни дамабыше, гъамыд архбыше,
Сеселхъа сес гъуву, сенбы вод эйгъен
Гъар йыгъыл`: «Усахар къорамыш гъееъэ!»

Едее коч гъаѣанкъаѣ алкъаѣна ыхъа,
Гъамбаше къел`-хылел` хъачабхыр воб иш.
Гъаѣшеб быгъазаѣаб къаѣе илѣбзур,
Къайкъыва джекѣан зы ахырийн горуш.

Данбышыке алла нагъ, эббы гиккы,
Мысайи гуццылхъа зы делес хъехъе,
Итдегъес къуѣмаѣни са сесен эйгъе:
«Йизда дих, усатар къорамыш гъееъэ».

Хайбы къаѣгъаѣдхъийнкъаѣд закѣле ман къийхъе,
Нѣа зы ихъеейыр, ман заке джур дехъе.
Гъар джигее гыранна наѣсийгъаѣт хьинне
Къийхъе мед: «Усахар къорамыш гъееъэ!»

Окѣанас ман ыккан рооцбышыл` ооѣад.
Окѣанас ман ыккан хинджални къагыл`.

Гьар джын теппишхъайнкъаI, чилхъа ул` хъабы,
ЭкIни хинджалылхъа ымайкIанджын хыл`.

КIыл`да деш маIънийбы вод гъайни дюн`йел`,
Анджах са маIънийн сес гъамбаше кIырее;
ХаIм-йыгъ симаар гъекIва йизди тIампырын;
«Гъудура, ушахар къорамыш гъеезэ!»

ЗакIле къаджийн, къаджырын аджыIзни балайс
НаIхуIдий хадхъаъа гъодкуый къанат.
Балабышди къайгъвее авхий манчысыд
Едике, дек`кике аху аманат.

Гъайын дюн`йе – коксийл` оо ачмышхъайн яра,
АцIан, ман сайыд юг хъидехъе дегъе.
ЙаIхъ ааIнкъвее гъааъана са дуIъаI хьинне
Эйгъе зы: «Ушахар къорамыш гъеезэ!»

Куб-сив гъаанкъукIле, не аркIын килсайн
Акка кIетанкъукIле са джуваб эйгъе:
«ГъыIдджаIтбы къалеэзэ, гудмиш гъеэзэ хав,
Сайыб шу ушахар къорамыш гъеезэ!»

Хатаа, ыкIарбышке аIкъаIна хъааъас,
Гъам моохъеджынва джо даIвъийни хыле,
Гъарай гъааъас вуккан гыргыни дюн`йейн
Саджу са: «Ушахар къорамыш гъеезэ!»

«ЛАЧЫН», ЙЫГЪЫН КЪАНАТБЫ АЧУЖДА ИХЪЕНБЫ!

Ассалам аллейкум, гьүрмагтукан, ушахааршын «Лачын» журнал чапыке къеккан ишчеер, чеехъа асарбы ойкIанан шааираар ва язычеер! Шу энке уфтанни ва марахыкани ушахааршыни журнални юбилейика сана табрик гъааъанбы!

«Соколенок» ушахааршыкIлейий чIакIынбышыкIле ацIан ва геед ыкканан журнал вод. 40 сен вод ки, мани журналын Дагъыстанын хъаIдаIххъаIнбы йишди шааирааршыни ва язычеершини энке югни ва марахыкани асарбышка таныш гъааъа воб. Мани асарбышеенче ушахаарше тербия, билиг, ацIаал' алятаIа.

12 сен вод ки, мани журналын цIахни мизейл хъаIдаIххъаIн ушахаарыб шадааъа воб. Гъини журналын ушахаар хъобкуни йаIхтыIлхъа гяагъа, хаарна-кIыл'на хъиваацIаъа; барабарыйвалла, раIгъыIм, мугъаетхъай ушахни маIгъеехъа адачче. Ушахааршыс одкIунни асарбышыле гъайре, журналее гъамбаше джурабаджур ребусбы, кроссвордбы ва тапмаджебы гъеленбы. Манчыныд, ушахааршыни мее, гъыIхъыйгъаллан дюн'йе тезе рангбышка гяцIаъа.

«Соколенок» Дагъыстанни миллетбышди мизьяршыни тIетI'бышда тIуч' вобна. Шы шадоохъенбы ки, мани тIуччее цIаIхбышын тIетI'ид водун. Къыйна «Лачын» журнални кумагыка сана цIаIхбышди ушахааршыхъад имканбы водунбы ки, ед'ни мизел'ын мехваар, хабарбы, шечIбы хъаIдхъеджын.

КIыл'валее ед'ни мизелхъа ачмышхъайн аIшкъ, гъамбашийс ахван вод. Инам гъаъан, «Лачын» журнални кумагыка сана, йишди ушахааршын ед'ни мизелхъан гъавас гъалад геед хъихъес, ва журналыныд, чини сураке, хурун хъаIдаIххъаIнбы йишди шааир ва язычеершини тезе-тезе асарбышка сана шадааъасынбы.

ЦIаIхни джаIмаIгъаIтни дойиле «Лачын» журналын коллектив, югни аIрзубышка ва нийятбышка сана, РФ-ни язычеершини ва РФ-ни журналистааршыни Союзни уIзвее – Къурбан ОМАХАНОВЕЕ таIбрик гъааъа.

Моголиев Агемедов Цетдийн йыз

Иляке, цетдийн йыз! Мед кыдим хъады
Мыкбы, мыкгаал`бышка аххы вод акка.
Гыицайгаран накыш ювааршыс ады,
Матхъа аху магааллеехъа илякка.

Иляке, цетдийн йыз! Гыргын бадалхъа,
Сааъа са джигеехъа чин ичий, гаде.
Шак`кейдхъу джанеехъа, йикГ` вод къеъэхъа,
Йидж хьинне маа гешцен са ушах воде?

Мичеедийс ман ийгвал`, гыим вухъее бабат,
Кыидмийл`ыб идяхва гьамбаше девран.
Цетдийн йыз – Аллагъее гъаъан зарафат,
Анджах аахва чиле шы вухъа гъайран.

Зас языхуб гьини цетдийни йызна;
Саакитда гегъеейид, ийгвал`гылхыл мее.
ЙикГ`ее чин ярашыгъ гываджы вазна,
Алгъайгъе зы кыидим ахырийлхъа мее.

СА ЕДИС

Суллейман
Сталъекид

Геед ыккан зас йишын мактаб,
Айрааиз гъаий деш ацIа, ед`.
ЙикГ`ен гъеххъа дафтар, китаб,
Геешу, йикГ`ее гедхъан цIа, ед.

МичIееб воохъе джаа ушахаар,
Эхъал` воохъе дек`кяар, едяар,
Джаа гъам ичеер, гъамыб соссаар,
Хъулер йихъай гъеч дяцIа, ед`.

Маа гъамбаз вор хаIрна, кIынна,
ЫIлимна воб уджагъ мана,
Инсаф гъеъэ, ыIлим дена
ЗакIле ишыгъ хъидваацIа, ед`.

Гъу зы хъаIдхъаIс джахъа хъейле,
Хабар авхъас Ватаныле,
Авхъий къалам са йыгъ хыле,
Гъамна аIрзу са ваацIа, ед.

Къооджена бахт хъувхъа цимис,
Гал` ыIхмийхаI йизди хъаIдхъийс,
ХъаIдхъий дена зы адамийс
Гъувеейыр, ааIс деш къцIа, ед.

Ай Сулейман, шечIбы окIне,
Гъини аIваIм са къарийкIле,
РаIгъыIм дешва, эгъе джекIле:
«Писра йихъай гъу еецIа, ед!»

БулутАлишат
Абдулманапова

Булутын хойен хьинне,
Верыгъ ацIабкIын.
Цабы хьинне сайхьваран,
Чийелхъа нагъбы кIядкIын.
Хъийгъа гъуджоона ыхъа!
Гъихвуйка джан къатдидхьын.
Кулякын богъайн хьинне,
ЧикIле чина гудж гъаагу.
ХаIв гъавайтын,
Ишыгъ гидхъу,
Булут агу.
Верыгъ экIба хъувабку.

Гёгъийна маIъний

Гёгъийн къулепбы кIета, алидхъу водун шаIххъаI;
Дюн Iейс ыIмрени гъаIкIее, чише маIъний хъаIбаIххъаI.
КIатыл хъехъе балахбы, сугъоца тухурабай,
Къанатбы саъы гиъур ярпагъык` авуд кабай.
ШитIейн кухъ хааIхъаI кIяххъы, авхъа саъы балабы,
«Чив-чIив» гъаъы, са-сана аххъы гёгъийн дамджебы.
Йидж кIёотани сеселхъа дерее дама аливку,
Гёгъийна шена маIъний къайебышылхъа хъувку.
КIета вод гёгъийн аIине, кIыреехъа маIъний гъааъа,
Дамайн хьинне йикIейныд къыIлийс дамджебы саъа.

Дамайн хъян

Зы дамеенче аляатIу къонек`бы гяцIыгъы хъян,
СюпI-сюпIна йидж илэгъа, илэдгъийн идяйце джан.
Дамабышын хъянбы шы маIлгъаIм хьинне илэгъа,
Чини ыIбраIт гуджука хааIнче шас илгъам гёогъа.
Эгъес зы джан гъодгъулийн кIарацIани хьинека,
Табийъат гъекIва гидгъыл мед тезени симыка.

Шегиш - Жонгуш
**МЕНА
 ГЪАЙВАННА МАНА?**

Дек`кее зас базареенче
 Алищу пластилин.
 Кьобле сагьатна чике,
 Джандак гьабы зы филин.
 Ацанне бес гьуджоо ыхьа?
 Фил`ний гьаба, дева вухьа.
 Йизын сагьв зы дигул` гьабы,
 Дек`кикле зы махуид увгьу:
 – Гьинья тахсир дешын захьа,
 Филис гьавас дехьайн чихьа.
 Лигеенче шын кляга-кляга,
 Мер гиргьылна зы фил` гьаба.
 Иш кьатдибхьын бехилхьа чил`.
 Увгьийн, гьиныд ихьеджын фил`.
 Сайыб манче кьувва савьу,
 Ёкь суралхьа кьел`хыл` авгьу,
 Гидгьыл устолул кьойкьал,
 Шолал` оозад илейкьал.
 Манче кьодкьул диванылхьа,
 Диваныле люстрылхьа,
 Люстрыле тетгелхьа,
 Тетгеле мед кьулелхьа.
 Хьийгьа кляхьы залхьа миз`,
 Илхьечьу ахьы карниз.
 Гьарай гьаба гиур чил`:
 – Зы маймын вод, дешвод фил`.
 Илякке гьу авалм гаде,
 Чик акаран захьад водее?
 Карнизил` оо иледкьул,
 Оогьанче авхьа кьодкьул.
 Хыл` кьуводхьур гооне шалхьа,
 Гьиху адкьын чьалагеехьа.

Фаррух Мусее

Шу къалигы аркын хулерса джаван,
Чишене сес дена аху, сувабы?
КІарацІан хьяннани былахыл` ооѳаб
Дешуб дегье къоодже ичеер, сувабы.

Няъа джагвараба вукІул` йыз хьинне?
Дерденне чІаІр хъыхъа са кагъыз хьинне?
КІечу, хъеххъу окІбы, хъыхъа къурс хьинне,
Дешуб ахубышее марал, сувабы.

КъыІдим хъады, мыкІан йыгъбы алядхын,
Уфтанни тІетІбышын тІетІ-тІеле кІядкІын,
Гыргынбы тарг гъавъу, хъигъебчІы абкІын,
Дешуб инсаныхъа ваѳаа, сувабы.

КъыІлина коксийл оо тІетІбы алеелес,
ЧІалагбышее гихъас мед шитІяаршын сес,
Гъаманке миллетис шу йикІел хъалес,
Хъимехье шу джока амкъад, сувабы.

Фаррух Мусее эйгье, шу вод йизын джан,
Гын сурад, шен сурад воб йизда Ватан,
Коксийл оо идяхвее заке са лышан,
Йизди коксийл` ахвас дерден сувабы.

ТАБРИК ГЪАЪАНА!

Вагъид Халидна дих Мирзоевын 70-ъэсын сен быкырхъа.

2020-ъэсди сенни июнни 16-чил йыхъбышда хаІрна шаир, гыІрматнана маІѓаІллим, югна инсан, Ватан йикІеенче вукканна патриот Вагъид Халидна дих Мирзоевын 70 сен быкырхъа. Вагъид маІѓаІллимна поэзия йыхъбышди аІдаІбийятни хазнайна энке гыицаІаІарна, энке гыранна эке вобна.

Джурабаджура моІвзубышыл одкІунни шеирбышее шакІле Ватаныхъа, миллетихъахъа гедхъанан шаирын йикІе къедже. Вагъид маІѓаІлимын шеирбы хъаІдаІххъаІнкъаІ, шы фыкырбышее Сувани МаѓаІлни сувабышее ыІгъвийкар, шакІле агъа-ааѓа аІлѓааІни Самурен сес кыйхъе, гыняани мерд, хайырхагъ инсанааршыка сана шы таныш воохъе.

Вагъид маІѓаІлим шеирбы окІанас гъала ушахийвалике джар гиргъыл. Цетдийн шеирбы азербайджанни мизейл одкІун. Хъийгъа ДДУ-тее хъаІдаІххъаІнкъаІ едни мизейл шеирбы ойкІан гиргъыл.

Коксийл шааирын йикІе гедхъанна гына инсан гыргыни ахтыни джувабышыс лайыкыра вор.

Вагъид маІѓаІллимын шеирбы хъулед-хъулед элес «Лачын» журналее, «Нур» казетее чапыке хъигъеечІу. Мани шеирбышын сабарабы йыхъ-сумыле урусни мизелхъа Фазил Дашлайее сакІал гъаы вод. Хиледже сенбы водки, шааирын шеирбы садджу вуджее одкІунни дафтарбышее аху водунбы. Гъайни сен шааирни китабыл оо ишлемишеебахъе вобумбы. Мани ишее шааирыс кумаг гъаый йишди гыргынкъун бордж водун. Китаб шааирни юбилейис энке хаІбна падаркІа вухъес.

АІзизна Вагъид маІѓаІлим!

Гъини аІзизни байрамыл шы йыгъни шадвалил илѳоканбы, вас джанана сагъваала, йыхъбышди мее къавджуйни хаІбни ишее угъурбы аІрзу гъаа. Къалам гъамбаше экІба вухъена.

Авуб Вагъид маІѓаІллимна кьоІбле шеир гьооле:

ТЕЛЯБА

**Китаб алеетІе хыলেখъа,
АцІал сееъэ кал леехъа,
Фыкыр гъевле гъу джаб валхъа,
КЫЛ валике гъу, теляба.**

**МаІѓаІллимыс кыры гяххъе,
Пионер, муІгъуІббаІт аххъе,
ЫІлымыс акка аахъе,
АаІлим ихъе гъу, теляба.**

**Комсомолыс кумаг гъеле,
ГьоІкууматын борджбы хъеле,
Ленинна васийиб йикІек,
Гъиваадже вассе, теляба.**

**Партийейныд къараарбы,
Законбы вод югун карбы.
ГьоІкууматыс халкъыс зараарбы
Кул ле гымеле гъу, теляба.**

**Вагъид маІѓаІллимын нийят –
Къаджай ваке са карамат.
Гъевледжын чис югна кыймат,
ЗаІгъмаІтыс савкІу, теляба**

ИҶҶҶИҶИҶНА БАЛА

Журналейгад закле кьаджийн сурат,
Гозелин тадж гиххы йыхыйна бала.
Абыр-гьяйакван намусий гьирят,
Гозелин тадж гиххы йыхыйна бала.

Къашбы алмаз хьинне, кьылынджик акар,
Акьва вод ваз, верыгъ, ул`епбы Юл`кар.
Ац`аал`, камал итхьу йихьа вор быкыр,
Кал`лейл` оо таджнана йыхыйна бала.

Мишлешни ювеенче кьанат кьавгьуна,
Дурна джаргабышее сесбы саьуна.
Са кьыл`ни миллетин до хьыгьавгьуна,
Фестивална гозел` йыхыйна бала.

МыкI гьаагьасын вахгад хаIтда вод гьавас,
Багьейбна бул`-бул`, сазандарын аваз.
Голейбна сона, уфтанна либас,
Гозелин тадж гиххы йыхыйна бала.

Сувабышда джувыр, асманбышда кIон,
ХаIйбышеена кьаджыр, йыгьылбышда кIон.
БатIравал`ын гьавгьу дюн`йебышил` он,
Гозелин тадж оона йыхыйна бала.

Мизел` экIын джуваб, йикI` шадда итхьын,
Кал`лейл` кьамIчилеер, чIалаг хьинне сайтхьу.
Ваке вилаетис ишыгъ вод гидхьу,
Хьыл`е вазнана йыхыйна бала.

Шаир Вагьидее эйгье: « Хошбахт йихьена,
Дек` сагьра ихьена, ед` шадра йихьена.
Йизди миллетис хайир гьелена йихьена,
Ышмыр гьавгьуй летти йыхыйна бала!»

1

Абдурауфым
Даболшев
**ШАВАА ГЪУДЖОО ГЪАЪЭЭ,
ВУДЖЕЕ ДЖУС ГЪАЪА**

(Дек`кее гъавъуна хабар)

Уста Рагъым, гъуджон гиъур миз дена,
Къаджы-къайхыйнчике гаф гъееъэ сана.
Алебте хылехъа эклавъу къалам,
Къахивле гъарнанкъа ширина салам.
Явашба , явашба гивухне хабар,
Гъу йыгъни багъына гъаисил` гъееъэ бар.
Халкъын гозет` гъаъа хошун кар ваке,
Хабар гъееъэ гъу шас гъавъуна дек`кее.
Хабар ненчена гъевлес, шавукене гъевлес,
Са текни къарийке зы гъини элес.
Не къаисда деш джехъа, не угъул`-ушах,
Гъарыбда, йохсулда ыхъа хав-уджагъ.
Хылехъа гибхына гъааъананий иш,
Гъинаихуид алгъаалний гъинкъун ешаайиш.
Дюн`ейхъа халтда гъам гъаикъ, гъам нагъаикъ,
Къарийна са бадалоохъе йаихъ.
Гъал`тэрчу къаравул` гъааъа вай-зари,
Шагъыни гъуизуреехъа гъийхъарна къарий.
Эгмишаъы кал`ле гъоолена салам,
Хали-халчейкани илёрзул` пюлал.
Магъкамба гъивааджы шагъына гъырмайт,
Гоонед эйгъен гъала гъайын ихтилет.
«Шагъ сагъра ихъена фыкыр гъымааъа,
Шаваа гъуджон гъаъа, вуджее джус гъаъа».
Къабылехъе шагъыс гъинкъун ихтилет,
Гъааъана къарийка шагъее гаф, сулгъбайт.
Гоонед са алббалзий гъуву хылехъа,
Отирейы къарий хыйееле хаахъа.

II

Вахтака илхъевчу, хъугъоочле верыгъ,
Чика санад айклан са дерягъ меен йыгъ.
Йыгъылхъа йыгъ хъады, гъафта ээхъе,
Къарий гъар гъафтайл` ишил` еехъе.

Шагьысхъа гьиееклан, гийъарна клане,
 Гаф, сулгьбаит гьааъа мер къарий -нене.
 Кал`ле эгмишаъы гьоолена салам,
 Халибы геччуйни илёрзул`лолал`.
 Гьивааджы йик`енче шагьына гьырмаит,
 Къарее эйгьен джук`ле гьайин ихтилет.
 «Шагь сагъра ихъена фикыр гьымааъа,
 Шаваа гьуджон гьаъа, вуджее джус гьаъа».
 Шагьее са алббалзий гьооле къарийс,
 «Сагъол» вад эйгье мер джусхъа арийс.
 Къарий йаххъылейгы хьийееле хаахъа,
 Алябты алббалзий клевху хловахъа.
 Къарийн юг хъехье гийгъал ешаайиш,
 Шагьысхъа гьарк`ыний джена воохье иш.
 Йыгъ-йыгъыле югда гьинк`ун жан-джасат,
 Йыгъ-йыгъыле югда акъван ранг-расат.
 Къони-къоншийсыд башда ээхье гьин,
 Горах наху`дий вод хъайле ахир чин.

III

Са йидж хьинеена еехье къарийхъа гьамбаз,
 Хабар гьевлес гьа`шде манк`уке шы шос.
 Къарий илеека, гьамбазын джени,
 Ранг-расат югда вод вахтале медни.
 Суфраныл` яванлыгъ, гьиней къарийхъа,
 Къаджийн кар деш гьин гьамбазык`ле гьихъа.
 Къарийхъа гаф, сулгьбаит, къарар дешнаба,
 Гьуджоонийхан вобна гьинчина сабаб?
 Гьамбазни къомахъа клееч`лена къарий,
 Ац`ахъес ыккийкан, гьуджоо гьунарий
 Къарийхъад , юг хъыхъа гьинк`ун ешаайиш,
 Гьуджоонахан гелир, гьуджоонахан иш?
 Зенаг`гли гафына, сулгьбаитна есир,
 Ах`айе манк`уссе дигул` гьаъас сир?
 Манк`ус мани ишее вухъес деш ту`гбаит,
 Гьамбазыс къарее гьааъана хабар.
 Наху`рна гьар гьа`фта быкырхъа меega,
 Наху`рий шагьыни гьу`зуреехъа гьиееклан.
 Гьарк`ын мер шагьык`ле эйгьен ихтилет.
 Наху`бна шагьее джес гьааъа гьырмаит,
 Юшан гьаъа гьыргын къарийс къарее,
 Гьиччуд джад идяхва гьинбышди ал`рее.
 Гоонерб гьааъа гив`ур гьина мы`слаг`баит,
 Ву`ххъа`с угъурыка , эгъес ихтилет.

(Хъийг`ыйн хъалесын)

Къурбан Омаранов Касибий Шагъ Аббаис

Ка вахтал'бышди са вахтал' ыхъанаме, дехъанаме са касиб адамий ыхъа. Манкъвее багъее эза ыхъа къарпызар, хиярар, мейвабы ва сук. Манбы масса гъуву, хизанний доламышааъа.

Са сен манкъвее болун, югун мейван магъсул аляатла.

Манкъвее джунни хъунашщейкӀле эйгье:

– Хъунашще, ыӀхъаӀс зы Шагъ АббаӀсысхъа са къарпызаршыни хевака.

Хъунашще мыӀслагъаӀтеехъа хъары разеехъе. Къарпызаршыни аӀреенче эн югынбы сечмишааъы хурджунеехъа сааъа. Алиххъы хев аӀмалелхъа сафареехъа хъи гъечӀе. Мани вахтал' Шагъ АббаӀсеейи джунни вазир Аллагъвердее, маа цӀа моохъеджынва, деврушаршын палтар джони таналхъа аляаъы, гъавайкӀан иляакас наӀхуӀдий джон халкъ ешешехъе. ЙаӀхъыӀл' аӀлгъаӀнкъаӀ гъинбышы схъа шена касиб адамий хъызахха.

Шагъ АббаӀсее гъинкъуке хъийгӀан:

– КъаӀсда, хевее гъуджон водун?

Касибее джаваб хъеле:

– Девруш агъа, къарпызар.

– Няхъана ва шавусна гъу манбы ыккекка? – паччагъее хъийгӀан.

– Девруш агъа, гъайни сен йизди багъын, дирингын болун магъсул гъуву, манчыхъа гора зы манбы Шагъ АббаӀсыс пайыс ыккекка водунбы, – касибее джаваб хъеле.

Шагъ АббаӀсе эйгье:

– ВакӀле аӀӀанне, инсанаарше Шагъ АббаӀсыс къизил', нукӀра, рубин пайис

адайле, гъуме къарпызар ыккекка. Нишисынбына манкъус манбы?

– Манбышихъад къизил', нукӀра, рубин пайыс ыккеесын имкамбы водунбы, захъад – къарпызар, – джаваб хъеле касибее.

– Гъу гъуджарур заӀгъмаӀтыква безмишааъа, шагъее деш йыгъна пай къабыляаъас.

– Девруш агъа, вас джанана сагъвалла гьевлена, аляатIее-аляатIа, ил-дятIее хевакана аIмаIле зы манкъуни улехъа ооше, хъигъечIу ааIсда, – джаваб хъеле касибее.

Вазирьс касибни суратеехъа шилле уIвхаIс вуккийкан, амма манкъун хыл' паччагъее яныххъа хъаъа. Манче сиджахху джытIани йаIххъыIн хаахъа хъа байле.

Шагъ AIббаIсее алягъы джун чаIраIни парчейн палтар, илхъечIу тахтылхъа гийъар. Манкъвее вазираршыс амур гъооле:

– Хевакани аIмаIлейкана къаIсда ары мее аккалхъа, засхъа аккерче.

Сабара вахтале касиб паччагъысхъа хъарайле.

Шагъ AIббаIсее манкъуке хъийгIан:

КъаIсда, гъуджона йигъни хевее водун?

– Паччагъ, йигъна ыIмыIр хылий хъивхъена, вас пайыс къарпызар ады, – касибее джаваб хъеле.

КъаIсда, бирданхъессе йигъна аIкIелне камувхъа? Зас инсанаарше пайыс къизил, нукIра ва медын ыIмааIраIтбы адайле, амма гъу къарпызааршыка ары.

– Паччагъ, гъу сагъра ихъена, манбышхъад шен имканбы, зы захъад водун кар ады, – касибее джаваб хъеле.

– Йыгъын къарпызар зас ыккан деш, радхъе улени оIгеенче, дешхъее зы гъу гиваханагъасда амур гъевлес, – Шагъ AIббаIсее эйгъе.

– Паччагъ, нягас вас хатир ахва? АляатIахъее – алеетIе, илдяатIахъее зы йаIххъыIл' увгыйн хъинне ихъеджын.

– Гъану эгъе, гъуджоойи гъу йаIххъыIл' увгъу, – хъаIлаква паччагъее хъийгIан.

– Деъэш. Паччагъ, зы гъашааде гIалилхъа хъадыин джуваббы увгъу.

– Деъэш, деъэш, агар гъу хъобкуна хабар гъавъээ, гъу къайкасда. Агар хабар гъидявъээ, йыгъын ишбы писда водунбы.

КасибькIле ацIахъе шена девруш паччагъ ыхъай, эйгъе:

– Вас ыIмыIр гьевлена паччагъ, засхъа йаIххъаI са девруш хъызаххы. Манкъвеейыд залхъа гъу гъелен суалбы гъувийнкъаI, зы джус джаваб хъуву: «Гъайна хевакана аIмаIле паччагъни улеехъа теппишаагъас».

Паччагъее хойтIал джуна хазначий ва манкъус амыр гъооле:

– Къарпызаршыкан хурджунбы гишцу къаIраI хъеъэ, манбы къизилека гацIагъы касибьсхъа хъеле.

Паччагъын ихтилет' вазирьс къабыл'дехъе. Шагъ AIббаIсыкIле вазирее эйгъе:

– Зы манкъуни хъигъна гъаркIын, ман къизил' къайщесын.

– Вазир Аллагъвердий, мана йыгъни аIкIелеена инсан дешорна, мана геер серрасна инсан вор. Ман меega аIкIел'ыс сибыкра мехъе ва къизил манкъуке къайщес чалышмыш мехъе, – Шагъ AIббаIсее эйгъе.

– Вакиле къаджесын, зы ман манкъуке къайщесын.

– Яхшы. Гъоора къайще, аIхаIйее ваке бес, – паччагъее эйгъе.

Аллагъверди балканьлхъа алихы, джытIани йаIххъыIл' касибьхъар хъигъна айкIан. Сабара манзилиле мана аваркыыл', касибькIле эйгъе:

– Ай, къаIсда, валхъа суалбы гъелес, агар джаваббы манчыс хъелес аIхее, зы гъу къайкасда, дешхъее ваке къизил къайщесын.

– Гъеле амырыкван суалбы, – хъеле джаваб касибее.

– ХаIйбышее хъулебле хаIнена вобна? – хъийгIан вазирее.

– Хъулебле чIаIрна денейий йизди аIмаIлейхъаб, гъамани мееган хаIнебы водунбы.

– Ман хъодкуйн джаваб дешуд, – вазирее эйгъе.

– Манке хъаIдхъе хаIнебыд, аIмаIлен чIаIрбыд. Агар йизын джаваб хъи чI од курийн ыхъее, зас диван гъеъэ.

Вазир канмышхъана, джуке мыса-
джад не ханебы, не амален чаирбы
гысабагас ахаис деш.

Яхшы, кьодъэсди суалыс джаваб
хъеле:

– Няана Аллагъ ворна?

– Ман эн сибыкын суал вод, амма
амайлел алиху манчыс зы джаваб хъе-
лес деш. Ман айиб водун. Гиче балка-
ныле, зы манчылхъа алихас ва йыгъни
суалыс джаваб хъелесын.

Вазир гъамани джигее гечле балка-
ныле, манчылхъа касиб аляга.

Балканылхъа алихы мее, гынкъвее
чуимк' уивхуи вазирыкIле эйгье:

– Аллагъ хайбышее ворна. Мана ку-
быт' вахъа илякка ворна.

Вазирее хъигъна гъарай, гьокуйбы
касибыхъа гъага.

Касиб учмишхъа балканыл' айкIан.
Вазир амайлейка ахва.

Шагъ Аббаис айнебендеенче илякка
тамаше гъаага ыхъа.

Манкъвее къаджыйнчыле ахъаIна
гъагы-гъагы вухъун хъоохас са гым
авху. Пачагъее инсанаар вазир
хъотIалас къухооле ва эйгье манкъукIле
наш хъи мехъева, хъалес ээхье.

Вазир вукIул' салламышавъу къаху-
вуйни инсанааршыка сиджахху хъа рай
ле.

Шагъ Аббаисее, тоххъес меен
ахъаIна гъагы, эйгье вазирыкIле:

– Къеджейее, зы вакIле увгъу диш-
дий, вассе къизил къайщес ахаис деш.
Зы хъучIодкурийн кар гъагы, касибыс
къизил гъувийн, амма балкан гъуву деш.
Вас сагъул, манкъус балкан гъувийс!

Сувагъылыи Джувлыгъал

ЖАБАР

Быкырни сенее гъобху,
 Йыкьни ишбышее хъобху,
 Гъала йызбы гёгъассе
 Мыссыхъа гывхъу авху,
 Хуваа хъобтлул амалейн
 Гъуджоойини де увгъу:
 – Валхъа ыгътибар гъабы,
 Гыргын хыলেখъа хъуву.
 Бес нягъа наш хъидехъе,
 Гъайни дердел зы авгъу?
 – Зы вале воб бетерба,
 Чаив зигаарий, амале!
 Хуваа вобна вас сува,
 Шукур гъеегъа манчыле.

* * *

Даптапайн биссийни хаа
 Ивчу къалчуруб гъабы.
 Йаихъа хуваа хъызаахы мее,
 Шикаятбы чис гъабы:
 – Къавше мана акъаина,
 Танбал, вагъший, диваана.
 Вааха деш къатдивхъанас
 Хылеенче йизда бала.
 – Дюззида вод, а къоншу,
 Фыкыр гъевленанде шу
 Арее-арсее вушуйи
 Вудж нахурна вагъшийи.
 Кливчу гъуджооме гъаба,
 Йишин йикгбы пис хъаба.
 Аикгел: Мерункъуни багъеехъа
 Са чоп авгъее, вуклелхъа
 Хаагъе къайебы гёгъас,
 Пахылын йикг гёхъанас.

Колми Шамсолов

ЖАГАРЫШ

Гьаджий дидейхъаб кIаарна, къаени гIадырик' акарана, джегьил аIмалений. Манчына диривалла игитни балканыкий акар. Хивее манчыкIле хурушкъабаннийэйгьен. АIмалени гъаIясызийвалихъаб къараал` деший. Нягъас увгъее, мана къоншубышди дирингбышеехъа иккевчIу, маагъад водун кар чIиейка барабарний хъагъа. Манчыс геед гъаргъудалийн чекIайбийий къабылехъе. МаIхуIб мана уIлджумбына халкъыни дирингбышейий багъбышее батмышоохъе вухъа.

Гъар йыгъыл` къоншубыше ва хивынбыше Гъаджий дидейс аIмалена шикаятний гъаагъана: «Мани гъаIясызыке къаттивхъанасда чараа дешдане? Е мана автIул гъавасре, ейиб аIмалейс маIхуIд гъагъас карагъалес дешва къанмышеъэ».

Кеф позмышхъайни Гъаджее инсанаар баштаагъа вухъа:

– АIзизин джаIмаIгъаIт, манчыкын гъагъасын закIлед ацIа дешын. Вушди шикаятбышылхъа кIыры гъувий зас вахарийданийхан? АIмалейс маIхуIд гъимагъава наIхуIдна башта гъагъас? Зассе аIмалени мизел йишонхъес аIхаI деш. АIмале аIмале вобна. Хъулени элеесхъеб зинджирбышка

автIул. Манчыныд кумаг гъаы деш. Зинджир хъобху, меб батмышоохъена. Хь'ебни зарбас базареехъа вукку. Масса гъууна. Йыгъ илгъечIессе, меб йыкъаIлхъа сабкIыл хъабы. ГивкIас вуккуйкын, хыл' аляатIас даIхыI. Джаналхъа бынагъ алябтIас вуккуйкын деш. Агар шоссе вааIхалхее, шу джаб гивкIе. Валлагъ, шу кынамыш гъааъас деш. Зы нашвал`ын няхъанме ихъес аху ворна. Манчыс гивкIуй лайикъын водун...

Йыгъбышди са йыгъыл' Гъаджее дагъамийвал`ыка аIмаIле дягеехъа абчы, итIумда манчын акка хъыгъаъан. Вуджур, кыIтI`илхъа гиъур, фыкыреехъа аркIын: «Бес дягеейиб мана хаIпбаI вахтна гъуваджес вааIхас деш? ДжаIмаIгъаIтыке нашхъехъе. Гъуджоона зы гъаъас? Манбышди улепбышеехъа иляккас аIхаI деш. ХаIмде мысына джанавар чалмышувхъа мана хъоодухый. Манбы гъар вахтал' хивни гыIхъийгъалла уIчуIдын чуру тIабалагъа илийкIар эйхъе. Агар манбыше мана хъоодунахий, йизын джаныд къиттийхъаний, хивынбыб манчыс шадоохъейий».

Къоншу, сипIырыйна айхуна Зунзул, Гъаджий дидее аIмаIле дягеехъа аккявъгъува къайхъы, къадархъун къаIсинкъусхъа хъары. МаIнкъее гIаленче джуваб хъыгъаъгъассе, лига хъавъуйни къаIсинкъевее хъидгIын гъаъан:

– Къоншу, вас гъуджоона ыккан? Хи-ледже вахт воб шасахъа илгъидеечIен. Дешхъее йизда аIждагъа йыгъни дирингеехъабне иккевчу?

– Деъэш, къоншу. Гъини элес иккевчу деш. Зы васахъа хагъишика ары, – Зунзуле ахъаIна гъаы.

– Эгъе, нен хаагъиш ыхъай? Йыгъни мее гыргын аIхаIн гъаасын, – Гъаджий дидее джаваб хъуу.

– Хааъаб хоI къаттибхъын. Ёххеехъа вуккее са машукI тахыл'на гъаз-зиравъу воб. Зассе мана йыIкъаIл вук-

кеес вааIхаIс деш. Агар мумкумхъее, зас ваке, манчыни мее, аIмаIле гъевхъасний вуккан. Гъелбетте, агар мана къийна вас лезымба дешхъее.

– Няъасна мана гъидевлес? АлебтIе, манчыка са машукI деш, хъейиблеб алябтIас вааIхаIсда. Мумкум вобна, манчыле хъийгъа мана тувбайлхъа хъавалес, – Гъаджий дидее дягайн акка аахъанкъаI увгъу.

– Илееке, игит', балкан хъинне, илебзуруб...

Разийна Зунзул, аIмаIле тIуIгъуке авхъу, джесахъа аттамишийхъа.

– Агар вукканхъее, къийхъаб мана алебтIе, манчыка осбышылхъар гъаейкIанасыр йихъесда, – Зунзул аIмаIлейка кучеехъа хъигъеечIуйнкъаI, Гъаджее агъмышаы.

– Садджу гъаIмаIхуIб гъанымывхъана аIмаIле динджааъас вааIхаIс. Агар геоб вукканхъее, гъамбашийсыб гъаваасарас вухъесда!...

Зунзул ёххеехъа йыIкыIгъийле хъийгъа гъирхъыл'. Мана хъары гъирхъыл' мее, ёхраIхъаIн машукIеена тахыл' гивийхаIр гиргъыл'. Зунзул хаахъа телесмишеехъенкъаI, ёхраIхъаIнее увгъийн:

– Йичи, сикIыл'ни вахтале мичIах хъихъес. ХаIмдийс шинкъааI ээхве, мичIеер суIпыка йизди хъунашшее гъу оза хъееъэсда. ЙаIхъыIб джитIана дешда. ХаIмде йаIххъыIлхъа хъигъеечIуйир къорхулыда водун. Няъас увгъее, джанаварааршикена хаIбна гичI вобна.

– Чодж, вуччуд ихъес деш. Са гъыке хааIхъаI ваз хъигъевчIес, ачухда ихъес. Гъаъуйни заIгъмаIтбышыс сагъул-варул! Гъу геер раIгъимнана инсанур. Аллагъее вас джанана сагъвалла ва хылийна ыIмыIр гъевлена! Зы аIлгъааIс. Хааъар зы ушааарше гозетеегъэ ворна.

– Югна йаIхъ вас, йичу. Гъу йаIххъыIл' хатааке къорамышеегъэджынва зы Аллагъыке дилагъ гъеххъас...

(Хъийгъий хъалесын)

Волгъ в Балзат

ЙИЗЫН БАГЪ

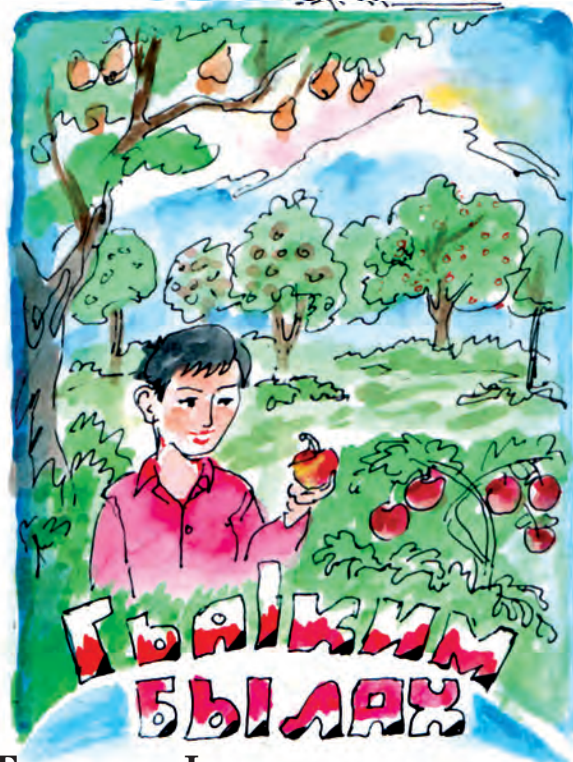
Эйгъевуд ки, гъар инсане
Сахъеейиб юв оозас вуккан.
Юваар эзу джарга-джарга,
Йиджбы зас багъ, зы чис багъбан.

Гъар ичIуйнкъаI багъеехъа зы
Шадвал`ын йикI дашмышехъе.
Салам гъевлес гъарни колас,
Гъарни ювейс делес хъехъе.

Гъиня захъа джыIхааI, хурма,
Бали, гъериг, воб шофтала.
Тот, гавале, шым, эч, тIымыл`,
Нарыб, хеккыб вобна гъала.

Хуруданий, чоппаар хъинне,
ГъаIше зале ахты хъыхъа.
Шенке зы чис къуллух гъавъу,
Зас хыл` авхъаахъанбы ыхъа.

Югваала деш батмышоохъе,
Гъавасыка гъевле борджес.

Гъендни ыIмрена аммар,
Чешмайна ул` воб хумар,
ГъекIва коксийл оо симаар
Гёбацце ГъаIким былах.

Ёкъни сурал` тIетI-тIеле,
Сенбы вод, чин бордж хъеле.
Инсаныс нафас гъеле
Гёбацце ГъаIким былах.

Йишди мее воб гъу ибхъын,
Хъибгъырна, цIайее гёбхъун.
Аджыбы йикI ел гъидхын
Гёбацце ГъаIким былах.

Улен нагъ эгъес къайел,
Дад гидхъу, аху мизел,
Гъамбаше йизди йикI ел
Гёбацце ГъаIким былах.

Жоннорий Назирова
 (ДЕККИНИ АЪВИЗНИ ХААТИРАЙС)
 АРТЕЗИАНЫН ЖЪЪЯН

Йишди Сувагылеехъа кыџл геед пырада хъадайле. Анджах, гъава геед пыраба вухъеейыб, чийелна окџ гебхъун хъоохъа деш. Юваарыд гъамбаше кџатылда ээхъе. Манбы, сасса пырани джигабышын юваар хьинне, къурахын хъеххъваъа деш. Манчыхъаб чина сабаб воб: йишда хив хьинел оо алявъуна хив воб. Са вахтал` гьин джига инсан илгъечлес даџхалн сыхын чџалаг ыхъа. Гьиняъад чџалагий чџоџгаџ аликкы ыхъа. Хъийгъа хивуни гьыџхъийъалла кџаналбы цџыцџаъийле хъийгъа, сикџылда хъян цџыцџахъа. Анджах гъаџшед маџдхуџн маџгъаџллабы вод ки, чийеехъа лапаткџа кџеччу мее, хъян хъыџгъааџ гийгъал. Хив хьинел оова, мана кыџлина хынакба воохъе. Манчыхъа горад, Урусатни шагъарбышее ешемишоохъени сувагыл`быше джон ушахаар кыџлина хивеехъа къухооле. Гьиня гъам манбышыс верыгъ хъивийхъар, гъамыд, лап джад пырадананкъаџ, вергъеле дигулеебхъес гьиня ювааршын сыхын колгабы ээхъе. Маџгъаџллабышеейыб къелик авуб хынакна окџ воохъе. Ушахаар гъам темизни окџал гъиваага, гъамыб, колгабышее чил къалябкџы, манбыше джон озурыйбы гъатџаъа.

Гьини элесыб, гъамбаше хьинне, меб Таджий бабайн невабы Урусатыле хивеехъа хъабайле. Адийи ба

баб, невабышыле гуянмышоохъе, геед шадбаний воб. Манбышыкџле Урусатыл` воохъен невабы сенее сайаџхъеений къоодже. Кыџл таамыхъа мее, невабы абкџын, меб адийи баба цџияалааъанбыний.

Нооца увгьинний ки, Сувагыл`на хив хьинел оо алявъуна хив воб. Манчыхъа горад, гьини хивее хиледже артезианбышын былахбы вод. Мани былахбышыле хаџм-йыгъ гучна кышшеда, июттун, мык хьиннен хъян гедацце ээхъе. Гьини артезианбышда цџепбийна бабайни хаани делес уџвхуџна вухъа. Баба, эгъес ээхъе ки, кџыл`валиле джар мани хьинел оо хаџр хъыхъа. Хъийгъа гъар хаани маџгъаџллеехъа хъянбы цџыцџаъэыйд, бабайн артезианын хъян илэгъан вардеш гъалад ахвийнний. Мана гъар йыгъыс къаб аляатџу артезианылхъа хьинес гъайкџаннаний. Кыџлина невабы Урусатыле хъабы мее, манкъуна иш хиледже сибыкний хъоохъе. Манке дегъе мана хьинехъа гъайкџан дешдий. Хъян ал`лес артезианылхъа манкъвее невабыний къухооле. Таджий бабайхъа йыгџыре нева вухъа. Ушахаарыб гъавасыка сана диднейс хъян ал`лес гъавайкџананбыний. Чунки манбышыс джосуб хаанче хъигъеебчџы, хъянбышеехъа кџеебчесний вуккан. Артезианыле манбы мыса джаб къуруба хъабайленбы дешдий.

Гьамбашийн хьинне, меб са йыгьыл` Таджий бабее ушахаар бутулкIаб гьуву, джус хьинехъа кьухооле. Ушахаарыб гьавасыка сана, сана-санкзуле оГийл хьоохье, артезианылхъа кьадаахьван. Хиледже вахтна ушахаар былахыл` хьянбышка гьиваагы, бутулкIеехъа хьяныд аххъы, хаахъа сивийкIал. Хъодкуйн увгьее, артезиан бабайни хаас ман меейыб делес дешданий. КъыIлийн йыгьыл` геед пырааний вод. Ушахааршынйи вергъени аРее садджу са бутулкIа хьиненаний воб. ЙыгIни ушахни оГее са бутулкIайн хьян вуччуд дешдан карний вод. Цетда ушахааршыни энке кIирункъус хьян ыккийкын. ХаIрна йичее, манкъуни аIмаIлбышле хъаIркьын, экба шуше кIинни йичейсхъа хъоолена. Хъийгъа хьян гадейс ыккийкын. Хьинен сикIынийныд гадее иледгъу. Ушахаарше нубатыка сана хьян иледгъу кьатIаъан. Пыралыни оГее манбышыс йикIел гьийхан ки, хьян джо бабайсний ыккелка. Сайыб манбышыкIле хаасхъа гьибхъырийнкъаI кьооджена ки, джо бабайс вуккелкана хьинена бутулкIа кьаIраIбуб. Ушахаар гьуджооме гьаъас аахванбы. МаIгьаIллее серинин хьяннана былах вобнаний. БутулкIа маайыб хьинека гьацIяаъас вухьесданий. Анджах дарвазайле кьаIраIни бутулкIайка сана ээбчIий бабайкIле кьеджева, манбы пIланбы кIяъа гивийгъал. Ахыр ушахааршыни энке хаIрни ичийни фыкыреехъа, диварыле кьоркIул, бутулкIа маIгьаIллеени былахни хьинека гьацIявъий хъадайле. Манкъвее маIхуIдыд гьаъан.

ХаIрна ичийва увгьийнкъаI, мана ешесыр геер хаIрна дешдий. Мана уша-

хааршыни аIреений хаIрна вор. Ахыр мана геоб хаIбни аIкьуIбаIйка сана диварыле маIгьаIллекъа кьеекIвална. БутулкIа хьинека гьацIявъу, мана мер диварыле, меб са ман мееи аIкьуIбаIйка сана, кучеехъа кьеекIвал. АIкьуIбаI вухъеейыб, гьаIшде медын дехъее, манбышхъа хьинека гьавцIуна бутулкIа вобнаний. ГьаIшде дегье юзиагъба манбышыссе дарвазайле маIгьаIллекъа ээбчIес вааIхаIсынбыний.

Дарваза одху, ушахааршын тIаратI маIгьаIллеехъа эчIе. Манбы, баба маIгьаIллее кьидеджу, хаахъа илхъеебачIе. Иляаканбы, Таджий баба айванее севканмышхъавур. Невабы хьинени бутулкIайка кьавджу, джуни саягьыл` аIхъаIнад гьаъы, баба манбышыс дацIбы гьаъа гийгъал. Хъийгъа джус ыкканни артезианни хьинеке дадмышхъесва энке хаIрни неваесе бутулкIа алябатIана. Са сюпIний гьаъы, бабее бутулкIа гIалеке джурааъана. Гиргьылна мер, джуни саягьыл`, гапгапыл` саIвхуI, аIхъаIна гьаъа. Манкъвее эйгьен:

– Вай, шейтIанаар, шос дидейне алдамышаъас ыккан. АцIанне, дидее ман хьян ушахийвалике джад илэгъан вод. Гьин артезианын хьян дешуд. Гьин йишди маIгьаIллайни былахын хьянуд.

Ушахаарше, маджбуреобхъа, гьыргын хъодкуйн бабайс юшан гьаъан. Манбы, бабайкIле акаран джад, мыкIан хьян маIгьаIллайни былахын ыхъай ненчена ацIахъава, матгувха аахва. Дегье манбышыссе нооцийле джад гуджука аххъийн аIхъаIнабы аххъас аIхаI деш. Бабайн хаIдын айван невабышди июттуни аIхъаIнабышка сана гьацIен.

Өжтөсү Джемалов

Шенче саклаа гъаъы

Летифни дек`кее майни вуза джунни багъыс хъянный гъеле. Манкъвее ЛетифыкIле эйгъен:

– Гаре, Летиф, гъу гъайняа иляккее, мебымбыше йишын хъян сакIал гъымаъаджын.

СикIынни вахтале дек` иляккана мед хъян менни суралхъавуд сакIал гъаъы. Дек`кее ЛетифыкIле эйгъен:

– Гаре, гъу гъайняа ола-ола няъа хъян менни суралхъа сакIал гъаъас гъас-сыр?

Летифее эйгъен:

– Гаре, гъу закIле гъайын джигга гъагу, шенбыше хъян шенче сакIал гъаъы.

ШынкъааI ахведжын

Летифын сили ыкIар гийгъал. Дек`кее мана алдамышаъа-алдамышаъа силибы алхъаъани дохтурисхъа ыккекка. Дохтурисхъа ары мее, Летифын сили юг хъехъе.

КъоIдъэсди йыгъыл` мед сили ыкIар гийгъал. Летифее дек`кикIле эйгъен:

– Гаре, дядяI, дохтурыкIле эгъе, са йыгъна шынкъааI ахведжын.

Гьргына бейнявавур

Са вахтал` Летиф эрыкъеер теми-зяъани заводее фегълений ишлеми-шехе. Са йыгъыл` Летифее гъарай-гъаIширыка директорни кIабинетее эйгъен:

– Гаре, Шегъид дайи, гъайняа – заводее гьргына бейнявавур, зы гъиняа ах-вас деш.

Директорыс Летиф геерний ыккан. Манкъвее Летиф саакит гъаъасди мее эйгъен:

– Ай Летиф, гъайни заводее са зы-найи гъу аIсас инсанаар вобумбы. Агар шы гъиняа девхъее, шаваана бес гъин завод идаара гъаъас?

Нусрат Исмаилов

ШитГ'яаршылжъа суІвайн эжыин

Салааматни джуджейл оохъа
Ювейле са хек къоъоохъа.
Гивийг'ална мана гъооха:
«Валлагъ, шалхъа хаІв къеъэхъа».

АбкІын хабар гъооле едис,
Един хабар гъооле деккис:
«Эйгевуд ки, хаІв къаъайхъас,
Илдёозарас, дора гъебхас!»

Хизан гибгъылна къадаахъван,
ЙаІххъаІ воохъе къаз вухъийхъан.
Балаб авхъу хылийк авуб
КІатІейн эйгъе: «Са хабар воб.
Яраб хабар вобнеехан вас,
Дора гъебхас, хаІв къаъайхъас».
Вухъана ёкъубле гъамбаз,
Дадал, кІатІе, джуджейи къаз.

Эйгъен: «Дора илдёозарас,
МуГълаІтнанкъаІ экІба гъебхас.
Дестейл йаІххъаІ хъаІн аливку,
Са кІилбаб геб хъувхъа юлку.

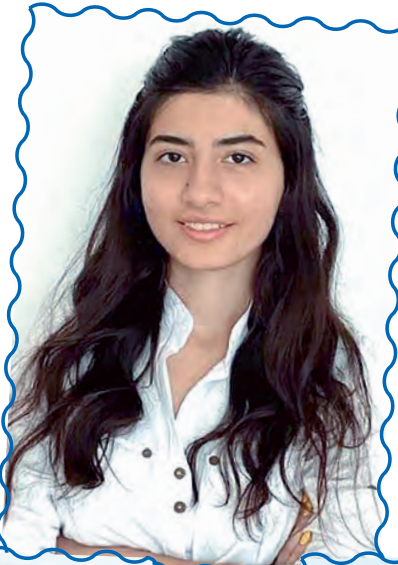
ЫшхъаІнчике авхъу хабар,
Гъеетху аІлгъааІ гийг'ал шитГ'яар.
– Шалхъа гъаІшеде хаІв къаъайхъас,
Гъуджон гъини дердек` гъаъас?
ШитГ'яар сады гъиндушкІайсхъа,
Эйгъен: «Умуд авху валхъа».
ГъиндушкІайн гъавъу башара,
Эйгъен: « Гъебхий воб са чараа.
Дора экІба гъинче гъебхас,
Мерна вушуйи хъызаххас».
ШитГ'яар манче гъеетху аІлгъааІ,
Дестейс хъызааха са суІваІ.
– Гъуджон хабар, гъуджон ыхъа?
Няъас шына-шынка вухъа?
СуІвайн хъийГІан шитГ'яаршыке.

Дешда хабар ыхъайнчике.
– Джига ыккан вукІул` гъуІвхаІс,
Дешхъее, шалхъа хаІв къаъайхъас!
Са башара гъеетъэ гъу шас,
Няа гивъарас, няа къалябкІас?
– Манке мигъманаар вухъе зас,
Хаа шос югна джига хъааъас.
СуІвайн дестейн оІги гъотІул,
Гыргын шитГ'яар хаахъа хъотІул.
Балабышыс охъан гъаъы,
АІрдбы, къышбы бигъыл` къадгъу.
ГІал-миз югда темиз гъаъы,
Хъийгъад июттун някІбы гъаъы.
АІкГ'ел дена ыхъа шитГ'яар,
Чикед ахвийн кукрайн амбар.

Сувагыдын мактаб каранзине тебрик гыаганды!

Сувагыл`ни хивеени, Акиф Гадировни доюлни №2 йыкынекни мактабее июлни вуза IX синиф таам гыа`ийни ушахааршын к`ооккан имтагъанбы илг`еечлү. Имтагъанбы чини к`айдайл тешкил ыхъа ва г`иняа ушахаарше джо югни сураке гыагу. Гьелбет ки, имтагъанбы х`еленбышын уг`урбы джос дарс гувуйни маг`аллимааршыни заг`майтна натиидже вухъа. Г`ини имтагъан-

бышее ушахааршыссе геед оохъан балбы сагас а`хийнбы. Шы оохъан балбы саг`ийн гыргын телябабы джони уг`урбышка сана тебрик` гыаганды. Энке оохъан балбы саг`ийни х`ебни телябайк`леме – Силейманова Ко`нул` Па`рвизна йишщек`ле (213,3 бал), Аминова Алиса Баширна йишщек`ле (190 бал) ва Маг`мудов Салегь Вугарни духайк`леме (196,7 бал) ааферинва эйгье ва г`ини уфтанны йыхъ-

бышди балабышка сана шы фаӀр гъаъа.

Семедзаде Магъмуд Элдарна дих I группее 648 бал савъу мактабын ду хайбышеехъа алхъавгъу вод. Институтбышеехъа ээбчӀийни гыргъуни телебабышыс шы угъурбы аӀрзу гъаъа.

Ооъад шы энке оохъан балбы савийни телебабышын шикыл бы гъеле:

Могажыт Умаронова УМУДАБЫ ГЪЕАЕНА ГИМНАСТ МУШИ

БаДиигъи гимнастикIа идманын энке тамашебы гъаъан ва миджагын ноIв вод. Россияни идманчеерше джони угъурбышка сана континентни ярышбышее, дюн`йейни чемпионатбышее ва олимпиадаини оюнбышее гъагван ки, манбышка х`юоIнбы дюн`йел джаб дешынбы. Гыргын дюн`йе Россияни баДиигъи гимнастикIайка мачхул воохъени идманчеершыни чыхышбышыле матхъа ахва. Рутул районни Микикни хивеенче хъигъейчIуйни кIинна гимнаст ичий – Магомедова Аида Альбертна йишценна аIрзу гъини идманни ноIвука сана автIул вобна.

Аидаихъа 10 сен вод. Мана Махачкала шагъарее «Пируэт» донани идманни кIлубее гимнастикIайка мачхулеехъе вор. Идманни раIгъбаIрни увгъийбышхъа гора, джени хылек` авурни гъини гимнаст ичийхъа геледжагъыл` оохъа илхъейчIесын гыргын имканбы водунбы. Тренерее эйгъен ки, садджу тренировкIабышее идёрзул гъааъани заIгъмаIтын фыкырее аххъийни нийятылхъа гыхъарас имкан гъооле, танбалрава ва увгъийн гъидяъава АидаикIле джуваб эгъес дехъа деш.

Яш кIилда ихъеейыд, Аидее хъулес элесна Россиял адкIынни ва бейналхалкъ баДиигъи гимнастикIайни турнирбышын мукаафатбы аляатIу вод. 2019-гъэсди сен Азербайджанна пайтахт Баку шагъарее илгъечIуйни бейнал-

халкъ турнирее манкъвее буIруIнджын медал ва хъийгъа ихъесди турнирбышее иштирак гъаъас васиига алябатIа. Анджах коронавирუსни эпидемиейн тренировкIабышыс ва ярышбышыс хаIбна тормоз уIвхуI. Анджах йишда кIинна гимнаст ичий рыIгъыIле къеъээхъа деш вор. Манкъухъа йикI`ее хаIдын инам вод ки, джес геед ыкканни гъини идманни ноIвее джен баджарых гъагвас джехъа гъала имкан вухъесда.

Аида Магомедовайхъа баДиигъи гимнастикIайна, чIакIынбышыс гъооле-на III дараджа воб, мана гимнастикIайни

гыргыни гъаракатбышее югра вор, анджах манкъус энке геед томпузбышка гъаракатбы гъагвий ыккийкан.

Гъини идманни ноГвее манкъун кумираар Авропайни ва дюн`йейни чемпионатбышын к`ят-к`ятнан чемпионнаар, Россияни савъуйни к`амандайн лидераар – йичубы Диана ва Арина Аверинаар воб ки, манбышеб, вукканни ишыс профессионал идманчеер хьинне янашмышеобхъа, дюн`йейни геелесди аренабышее тамашечеершыс джо джаб джо вуккийканавъу воб. ГъакГ`ебаб, Диана ва Арина Аверинаар, гыргыни гимнаст ичеершыни мее, маГдхуГн эталон вод ки, гыргынбы джок акара х`еебхъес вуккан.

Йишди к`очоах ичее идманыка махулийхъай МаГгъаГчкъала шагъареени 17 №-нани гимназиее х`аГдх`ыйка сана са джигее ыккекка. Манкъухъа инги-

лисна миз хаГбхъувхъайлхъа хаГдын гъавас вод. Манкъус гееб к`ораалеенче ингилисна миз хаГбх`оохъе воб. Аидее эЙгъен ки, ингилисна миз манкъус геледжаг`ылы` кара аваалесда, чунки манкъус, хаГр х`ыйхъайнкъаГ, тренер ишлемишийхъес йиккан. Аидаини едеейи дек`кее гыргыни карее манкъус кумаг гъаъан ва манкъуни угъурбышка сана фаГхр гъаъа. Шынад к`инни гимнаст ичийс авхъуйни ишее угъурбы аГрзу гъаъа. АГрзу гъаъан ки, манкъун сес дюн`йейни ва олимпиадаини оюнбшешенче х`аледжын.

ЯРПАГЪ

Авбувфранъмокс Улуцвоксей

Няъа бытагъыле къаъайбхъы?
Дешхъее, къаъабчынане, ярпагъ?
Нени йыгъылхъайи гъу айбхъы,
Къел`бышик` кӀеокъаӀна, ярпагъ.

Кул`як аъыване къаъайбхъы,
Дешхъее душманене къаъабчы,
Джанаке нягасна къаъайбхъы,
ХъаӀл вухъа джананне къаъабчы?

Къидеджу джад вакӀле мыкӀаал`бы,
Къидеджу джад аязнан хаӀмбы,
ВакӀле къидеджу джад къырайбы,
Бытагъыке къаъайбхъы, ярпагъ.

ШитӀ яар алеедхы аӀлгъаӀнкъаӀ,
Цувыйка верыгъыб гъаӀнкъаӀ,
Гъунаб авху, ярпагъбы кӀаӀнкъаӀ,
Гозет гъаъы няъа къиъдийбхъы?

ЧИНАР

МичӀеер оза хъыхъа, ул` валхъа авхъу,
Гъуджоона йикӀеенче аӀлгъаӀ, ай чинар?
Эгъес къийна дюн`йел` са гъу воб авху,
Няъа хаджалатей вухъа, ай чинар?

Гъу мани гъаӀлыка къавджу мее закӀле,
АцӀахъе, ул` къавшес ваӀвхуӀ деш вале.
БалкӀоней тамаше гъааъа воб вале,
Ай йизда хаӀмдийна къаравул`, чинар.

Гъамбаше ул` валхъа хъоӀ воб, ацӀахъе,
Манса сура йыгъын къедже деш, чинар.
Дурна хъувхъеэ, иликӀарий, ацӀахъе,
Акъвa къедже, йыкӀкъ къидедже, ай чинар.

Гъу мани гъаӀлейтаб закӀле къоодженкъаӀ,
АцӀахъе, ул`еехъа нагъбы хъоӀ, чинар.
Вале тӀеле кӀаӀнкъаӀ, цӀеле хъоохъенкъаӀ,
ЙикӀӀ йизын къеъэхъа, ацӀахъе, чинар.

Жиза мийа
Талвугъеалвийа

ИХЬЕСЫН
КАР КЪЕДЖЕНИ
МОЉБИДНА ДОСТАН

Са нурааний моЉбидее ыГъвийкар мее Гъиндистан,
Сайыд йаІххъаІаІд къаджы аІкГ`ел к`оошен багъ, быстан.
Багъееъад са ыІмааІраІт, гыІхъийъалла тІетГ-тІеле,
Къаджына гъаІйран гъаъа, гяйгъе ихтиярыле.
Вардбыше маЉний гъааъа гъиня бул`булни гъаІкІее,
КъатІ меена ыІмыІрнана лелеб июттунни никІее.
Гъин тІетГ-тІеле къаджына, хъидехъейе бейнява?
Шакар хъинне июттуда, гъеле чин мушкІун эва.
Тиканбы къаджы, вардын къалхан аххъы к`увоихъар,
Джанеени васвасайке титрамиш ээхъе чІоваар.
Банавушун къамчІилеер гарданык` хуІваІ адкІу.
Нергизбышын улепбы гъаІйранеедхъа къаъадкІу.
Къонджейн яагут, лелейнме хъаъы мирварийн тІеха,
Деш аІа ненчикІле джад, экІда хъалес вод «эхъа».
Фыкыреехъа хъооІ деш вод – миджагваала илгъоочІе,
КъатІ мее воб чина ыІмыІр, ачмышхъайн са йыгъ кІече.
Гъини нурааний бабее разийра йаІхъ гивийгъал,
Са вузале гъин дженнет къаджесва вудж мер сийкІал.
Не вард деш джукІле къаджы, бул`буликке деш лышан,
Садджу сахсахан, хъаІнас аху водий шен гул`шан.
Джегъеннямылхъа гул`шан сакІал гъаъы фелякын,
ДжуІгъуІтІни маЉбаІдеехъа хавна ийесси аркІын.¹
Бытагъбы хъеххъу-хъецу, гядхас ээхъе са осас,
Вардбы кІечу, кІядкІыний, са тикан аху колас.
Къоджее аІхъаІна гъаъы, хъийгъа нафас алишщу,
Хъалесын йыгъ аІава, вудджар маа джухъа гешщу.
Увгъу: «Дюн`йел гъуджоойи ыІмыІрес есир ыхъа,
Не хъикІу агваласын, нейыд ахвас бадалхъа.
Торпагъеенче, хъинеенче илхъечІен гъар кар къийна,
Меб са йыгъ балая хъабы, йидж хъихъесын дёлкІина.
Гъини хараба дюн`йел гыргын кар угъойталва,
Зынар угъортул ааІсда, хъивхъеейиб заке сува.

¹ Гъини гулшане гъекІван бул`буляар, багъ тарг гъаъы, шагъарни кырагъылхъа, джуІгъуІтааІр воохъени маЉбаІдеехъайи адкІын.

Гыргына хайбышда иш, чике гевхъе маIргъаIмаIт». Ман увгъу вудж хываацIы, сайыб Аллагына кьудрат. Табал гъавгъу мирварий, ахыр ки, хыле авхгъу, Мани сиррын йаIхъ гъаагу, гъаIкьни дюн`йелхгъа хъыккы. Мусурман, илякке гъу, гъу джуIгъуIт деш ки ворна, Ггъу хгъооххгъуна былахуб, хьиненаб дешуб такъра. Индусус гъамбаз ихъе, хъыIмайкьаIн хъихъес делес, Тарг гъегъэ виран дюн`йе, хгъачайхаран деш ихъес. Вахгъа джар гъаIйран ыхъа, нимеена ыIггъийкарас, Папахий кемер вобва, геерне хайбышыс сетIас? Оза хъихъе, кгъалече, нукьнел бехил мехъе мер, Йыггъна эб кIяагъасва воб торпаггъын автIул кемер. Ггъина кемерий папах— муIггъуIббаIтыс воб душман, Даггъегъэ чини йаIххгъаI, муIггъуIбын вас гъеле джан. Быхара папах гъавгъу, хаIвук`соотIеейыб вукIул`, Нимеейи йыIкьаIл кемер, гъу нукар вор, гъу вор кгъул. Нукар, аггъа дердеке гъихвас гъу чалышмышхъе, Низамий кгъиггъишшуна ахве Низамий хьинне.

Урусни мизейле йыхъ-сумылхгъа саакIал гъавгъуна – Валегъ Ггъамзат.

Жапыра Джамноев

Ёкьубъэсда гыней

Са аваала-заманайл` чIалага хьебийре гьамбаз: сё, джанавар, суIвал ешемишехье ыхьа. Манбышихъаб ёкьубле гыней вухьа. Са гыней сёйин оохъан, са гыней джанаварын оохъан, са гынейиб суIвалн оохъан. Ёкьубъэсда гыней гьеххаба аахва. Гын гьамбазаар сана-санкъухъа иляака, вухъунбы хъега къаладакIва. МичIееб гынбы сугъооцу иляаканбы, ёкьубъэсда гыней дешуб. Гынбышди аIрее ледж эхъа.

Манбы чини аIрее сана-санчыка сана алдатхъун, гьаIлале къабадакIва. Барышмышеедхъайле хъийгъа, мыIслаIгъаIтеехъа хъадайле ки, гьарункъукIле къаджийни някIна хабар гьааъас.

Цепба хабар сёйин гьааъа:

– Зы са уфтанни багъеебауб илвийкIар. МааъадтIетI`-тIеле вод хъидхъу. ГьыIхъийъалла хъурайн йиваарий.

Зы къалибхъы, хъура одхъан гибгъыл. Сайыб иляакана, йивааршыни санчыл` тIотIааршын акваа вод. Зы манчысхъа делес хъувхъа иляакана, акваа июттука гьацIы вод, джаа са джаб тIотIааршына дешуб. АвцIес меен иют ойхъанан. Джанавар, гьаIшде гъу йыгъна хабар гьееъэ.

– Зы пишнибы илёджу, са боIликесхъа гьабкIын. Чобан къайсынй. СифтIаба мани боIликеенче са мекIвна къарг авхъу, обхъунна. Гооне хъиннеейид ахуйнбышылхъа йыгъ ал`лягъы. Бес суIвал, вакIле гъуджоона къаджы?

– Вушди санкъвте хъурабы, иютбы одхъан, манисанкъвее давараар гёда къаджы, йизда вухъун вукIар гибгъыл. Зынаб, дегъе медын гьаъасын идяхху, ёкьубъэсда гыней алябтIы вухъунехъа оIтмишавъу.

Асият Султанова

ДУВУХНА ЕДИЙ ИЧИЙ

Са вахтал` са адамийий хунаш-ще ешемишоохье вухья. Джохъар са ичий йихья. Са йыгъыл` мани ичийна ед` рагъмагъыхья аркын. Декее мерна хунашще гьейгы. Дувухни едис ичий хьялара йихья, гъамбаше мана геета йихья. Са йыгъыл` ичий хаанче чалагахья гыйху. Хаим хъоохьенкьял манкьукле чалагее са хав кьедже. Ичий хаахья ийчу мее маа са кьялда кьедже. Ичий манкьуле хьяркыинна. Кьялсинкъвее эйгъен:

– Зале хъимеекьяин, зы вас писин гьяас деш. Зы вахья иляккы мее закле

ацлахьяин, хаа дувухна ед` вака югра еехье дешур.

Гееще-гееще ичее хабар гьяаана. Ичийни гафылхья кыры гяххы, кьялсинкъвее эйгъен:

– Вас зака сана меннянкьял алгьяаис йикканнае? Ичий разеехьена.

Кьялсинкъвее са дугьялхьялхыимее, манбы медни са джигеехья салатлоохье. Гыняааб югун инсанаар вухья, ичийс гын джигабы кьябылхьяинбы. Мани кьялсинкьуке уфтанна джегил` хыхья. Ичий манкьус гьаркын. Манбыше мугьулбаалтыкана ымыр вукку.

Мурат Сагд
**О! ГУНМЫШООЖЬЕНА
 ИТЛААРИЙ**

Са йыгъыл` итлаарий, улепбы аахъы,
 Эхъалийни вахтал` хаахъа иляакы.
 Цувулийни члалагын хазалий гекка,
 Мыцын оҕее гебчы оклий хъувкекка.

Гъини шулух боҕкыни ыкканий джанас
 Са каляк хъадий, са чин джаб йидж гъагвас.
 Члалаг миджагдайи, юваар халыка,
 Садджу маа аъайи куляк хъаҕлыка.

Итлаарийн дерд гъавъу. Наҕхуҕб гъидяаъас?
 Аҕхъаҕна гъаъасын маа деший са кас.
 Медын къатҕу, хааҕаҕд булутбы къаджы,
 Гибгъылна чик оота ва гъеле аджы.

«Эй, шу, лагарани хайбышын топпаар,
 Гёгъийн гяцҕы алгъааҕн хайбышын къатар!
 Иммейгъе, хайырнан гъаъа гъуджооме,
 Чолус джан гъеленбы, иммейгъе, шуме.

Шу эйгъе, садджу шу маа хъян адыйка
 Ца хъидхъу гёдхъанан чолбы хъооҕ чилхъа.
 Гъар гёгъий гёгъуый югваала дёохъе,
 Глал` хъинен гяцее, зал` инанмышоохъе.

Анджах ул ачыхна деш аҕхаҕс дяхас,
 Деш аҕхаҕс мыса джар алдамышаъас.
 Шу захъа иляккe, оотее зы устад,
 Боҕкыааҕршыни аҕрее энке оо воб тахт!

Гъавасре гъееъэдджын санкъвее зигаарий,
 Къаджесын, наІхуІбий оота итІаарий.
 КІыра гыделенбы тахтыле гяхъа,
 Са вахт хъабайле, зы дюнІйе аххъаххъа».

ИтІаарийна ман мее вукІул` аливку
 Ки, чикІле дяцахъа, наІхуІб чин къавку
 КІанехъа геед хылийн кІушнана ШуркІа,
 Гъини шитІейхъад ки, геед писин акІваа.

Фырсаг тІабал гъаъа ШуркІа воохъена,
 Авхъасва итІаарий, наш хъидехъена.
 Гъырсыке маа джиге авху деш касее,
 Аюдхыйн къидийкасва, гивъурна бысее.

Ахыр чис ыкдийкын аахвас йидж гъоозар,
 ГІале аІрх идааІни болкъале оозар.
 КъобкІул са гъалатее гъооІгъаІ итІаарий,
 Гъаце маа ШуркІайни вухъунна «тІанкІий».

Кал` лейс балъа вухъа итІаарийс пахыр,
 Геер оІгмушехъенкъун маІхуІд вод ахыр.
 Чише халкъын эйгъе: «Гыф гъааъанкъухъа
 ЗаІгыІфын, аІджыІзын йыІкъ ээхъе джухъа».

ХааІхъаІ кал` ле аххъее, йаІххъыле хъыІгъааІ,
 МаІрхуІна, мумкум воб, хъикІуйлхъа аІлгъааІ.
 Джордано, НаІсими, сайыр АІл-ГъаІлладж
 Вахт дена авхуйнбы ыІмыІрыс мыІгътадж.

Саакитин, баракат гъоолен булутбы
 Гъамбаше хайбышее гъаІшед водунбы.
 Багъбышыс, чолбышыс чин адайле хъян,
 Вазын чин хайбышее сјору ухъийхъан.

Урусни мизейле йыхъ-сумылхъа саакІал гъавъуна – Валегъ Гъамзат.

Александр Сергеевич

Кавказ Пушкин.

Кавказ воб заке авуб, илхъечӀу зы, лап къомаӀар,
Текба воб йыз гӀгъийни къулел` ооӀаб авхӀу маӀкан.
Къаджырын хайбышеехъа илхъевчӀесва айгъехъее джан.
ДааӀха йидж гвйвхас заке, гыӀхъийӀалла гъаӀа нукӀар.
Гъинче вод закӀле къедже хъойхъаран къомбы хъанбышын,
Джанеехъа къисхи гягъан, цӀетдийн аддым ыкӀейкӀбышын.

Булутбы гъиняа мыщее, илеха вод заке авуд.
АӀреенче чини къедже гъарай гъааӀан гурулдайбы.
Къайебы аӀждагъа меен, чикед авуд цӀелен ганзбы,
АӀлааӀ чил` цӀобан мамыр, дегъе авхъа джаа кол-восуд.
Этякыл`, геечӀу авхъа, колганани чӀалагъышее,
Къадайхъван вод маралар, шитӀӀяр гъекӀва джаа гъамбаше.

Юрд абчы сувабышыл`, инсанарше гивхӀу маӀкан.
Даварар вод ухъийхъан, къыш хъиннеени окӀбышееӀад.
Дереенче Арагва ааӀ, шитӀӀейн хъинне къавгъу къанат,
Чобаныр авхъа гечӀе колгабышее серинхъес джан.
Санкъвееме балканыл` оо, аӀлхъааӀ дерайн вод долама,
Гъиняайыб аагъа Терек, багъал хъувхъа, хъооӀ воб дама.

Демырени клетӀкӀеенче, мысайи кар чикӀле къедже,
КъобкӀул, гъам цӀир гъааӀана, мыссына са умыл хъинне,
Хъивийхъар къырагъбышыс, гыӀрсыка воб, душман хъинне,
Мыссыни далгъабышка къайебышын ян илӀедже.
Геед наӀгъаӀкъ! Чис маа дешын; не шадувхъай, не одхъанан,
Аждагъа къайебыше гъар сурале мана гъоочӀан.

Урусней мизеле йыхъ-сумылхъа саакӀал гъавъуна –
Валегъ Гъамзаев.

М.Ю. Лермонтов Кавказ

Гала йизда ымыр воб тлет`ее-турее,
Сувабы, йахъ няга итумба воб зас?
Са элес къаджийнкъус шу йикГ`ел` ахвас;
Ватанни мизел`на са маГ`ний хьинне,
Зас вуккан Кавказ.

Гъала мекІврананкЪаІ, айгу йизда ед`.
Гъарни эхъал` йикГ`бы гьелен хьинне зас,
Ед`ни сесин чолее гивойкІар аваз.
Гъай хъоолен къайебы чише ыккан геед,
Зас вуккан Кавказ.

Шока хошбахтраний, дерабы суван,
Хьолле сен вод, гъаЪа зы шохЪа аІрааІз.
КъоІбле ул`ний къавджу, – гъвцІу аІмаІл`, наз;
Гъар йикГ`ел` хъабийнкЪаІ эрмишехье джан.
Зас вуккан Кавказ!..

Кавказил'суГ`гъ

Ачух хъыхЪа, илвийкІар воб, алебчы хаІмдийке перда,
ЧІалагнани сувабышди гъыІхъийЪалла сыхна чамра.
Каваз никІее, этякбышыл` не сес дешын, не деш кал`ма,
Сюрубы вод архачбышее, са маГ`нийка гъоокІа дама.
Къайебышди кал`лел ооЪаб сайыб верыгъ меб хъигъевчІу,
Булут гядхы шуЪаабышка, чІаІраІна эб чин эгъевку.
Дамал оохЪа, чадырбышыл` ойтІал вардын теле хьинне,
Гъар сураххЪа ишыгъ гъвгъу, шуЪаабышди шоГ`лебыше.
Дигуленба хъянбышееЪаб аІваІйхаІр мее ичеер колгее.
Гозет дяЪы, сайыр махЪа бирдан гегъее джаван гаде,
МаІхуІб чІаІраІ хъоохье ичеер, нашвал`ын ул` авхЪа кІеозар,
НаІхуІб гъеебхас, джос ыкканна сихнарийхье кІане агар...

Урусни мизеле йыхъ-сумылхЪа саакІал гъавЪуна – Валегъ Гъамзаев.

РаджабыкIле дидейни мыгайк`эб кIаан яра к`еджы, экаба гуртуна этяк х`ытIаахы, г`арайка сана Зураб х`ойтал:

– Зураб!

Зураб, г`уджоо ы`хбай к`анмыш дех`а, джиге х`орсун ахва. Манк`вее х`аркыIнийвал`ын гуджукдайи нафас илешце. Са суракед хуваабышди г`агдакIвани сесеке манк`укIле вуччуд джад к`ийх`е дешдий.

– Зурааб! – Раджаб эмее г`алаб хаIбна г`арай г`ав`у, – Г`айкал х`инне маа илмойзар!

– Г`уджоона? Г`уджоона зы г`а`ас? – джух`а х`ары, Зураб яраламышх`айни дидейсх`а к`адайх`ван.

Г`инях`а деш! Экра хаах`а к`адах`не, фанар алебтIе, аптечкIайи спиртна бутIулкIа х`аваале! Экра их`е!

– Г`аIшде аллесынбы! – ман увг`у, гаде дахмеех`а к`адайх`ван, эсмиша`ани х`лепбышка сана лезимын карбы са`ы, Раджаб эмийсх`а к`адайх`ван, – Ма, алеетIе!

Раджаб эмее, бутIулкIа ачмышав`у, ярайлх`а спирт эг`екка, х`ийг`а баIмбак спиртин х`а`ты, ярайлх`а гийх`е. Манк`вее аптечкIеенче бинт алябтIы чоджуна х`ытIаахына мыга ивийтIал, анджах

эбан меб, бинтеенче х`игг`евчIу, мана тIетI` х`инне чIаIраI х`аа`а. Раджаб эмее яра ийтIаланк`аI Зурабее фанарыка сана ярайлх`а ишыг` г`авг`у, манк`ус кумаг г`а`а. Дидейс к`елилх`а оза х`их`ес ыккийкын, анджах ыкIар х`а`ы, мана г`арайка сана авх`а гийг`ар. Г`у иммейг`е, с`юс гул`ле х`ибх`ыр, мана дидейлх`а к`а`айбх`ы мее, манче дидейн к`ел ва к`оIбле муглена тIеле г`ааквар г`ав`у оох`уб. Дидейс кумаг г`а`асди мее, Раджаб манк`уни к`олтуг`ук авх`а эчIе ва манк`вее аг`тиятыка сана манк`ус дахеех`а ичIес кумаг г`а`а. Джукар х`игг`на, мыгалх`а тифанг абчы, х`ыле аптечкIа ва фанар авх`у, Зураб эчIе. Дидей тахтылх`а к`али`ы, Раджаб эмее дидейни солни к`елил`ын бадайн хук х`ытIаххан. К`арацайни кIанеке дидейн к`ел лагарайи х`ы`х`а. Джус лезимын медын кар идяакы, Раджаб эмее алтIаIххийни мани джигеех`а осан кIукIаар гихх`ы, бинтика сана дидейн к`ел маIг`камда ийтIалан.

– НаIхуIрна г`у, Г`азимаIг`аIммаIд? – манк`вее чоджуке х`ийг`анан.

– Югра вор. Х`одкуйн увг`ее, к`ел узооза вод, анджах д`эмешх`ес ээх`е, – ман увг`у дидейс тик

хъихъес ыккыйкын, анджах Раджаб эмий манчыс разехъе деш:

– Къалихъе, вас оза хъихъес ыккан деш! – хъийгъа манкъус са грушкIа хьинен гъуву, эйгъен: – Ма, илэгъе, раIгъаIттамышхъесда..

Дидей, хьинеке хъ`ебилле сюп гъабы, къуленикылхъа севканмышехъе ва никIее айкIан.

– Ишбы харабда вод, – Раджаб эмее ЗурабыкIле лап авхъани сесека сана эйгъен, – Ярайке гъалаб эб хъооI воб, къел гъадкъур вод, гъу, кумагни мее, экIра хивеехъа къадахъванас ыккан. Эгъе ки, районни марказыле верталёт къахиледжын.

– Мана няхъа джар ыIххъаIс деш, – улепбы гядхыйни дидее къалирхъуйни джигеенче эйгъен, – ЙаIхъ дьяцIа, мана наIхуIрна сувалхъа илхъечIес? ХаIмде сувабышее ыIгъийкарас мана гъала кIирра вор.

Зурабее эйгъен:

– Дидей, гъу хаIбхъавъийн хьинне, зас йаIхъ йикI`ел воб, захъа фанарыб вобна. Зы хъаIйкъаIн деш!

Гурт бадеехъа кIешу, кетяаршын багъаарыд маIгъкамда айтIыл, джибеехъа ишбишкIа ва са тика гынейныд гиххы, Зураб дахмееенче гул`ле хьинне, хъигъечIена. МанкъукIле хъигъна Раджаб эмийн сес къийхъе:

– Джыгъырыле хъигъмечIе, мана хъобкуба хивеехъа ааI. Югна йаIхъ, аIгътиятыка ихъе, Зураб!

– Яхшы, эмий! – аIкъаIнанче, хыле оIгийлхъа фанар авхъу къадайхъванни, гадейн сес хъадайле.

7

Хивеехъана йаIхъ Зурабни мее раIгъаIтба деш вухъа. ХъаIркъыIнийвал`ын, мана йыIкъаIлхъа илдяккы, гъакке оIгеехъа къадархъун,

мана хъаIйкъаIннаний ки, джукаб хъигъна сё хъооI воохъе.

– Садджу вахтал` хивеехъа гъирхъыл`хый, садджу дидейк вуччуд дехъахый, – хылека сана акъвайл`ын шын темиз гъаъа мана, йаIххъаI яваш джар дехъа, фыкыр-рашмышехъенаний.

– Нявхъа дегъе йишда хив? – манкъвее джус джад суал гъеле.

ЙаIххъаI къайел хъачархыл` Зураб гыIгъаIйкарна, къайен къараца хъытIааха, хылеенче фанарыб къо`оохъана. Мана ги`ур гешще гийгъал. АцIа деший ман гешций дидейни кал`лелхъа хъабыйни балакемий хъооI, дешхъее манкъус ишыгъ гед`хъанан, къуIмаIн, пештее дидее гыней хъеджен ва джус грушкIее тезеба гъазына няк абайлен хавмий йикIес ыIхыI. Фанар алябTы, хылекин баIттагъ данбышыл` илэкъаI Зураб гъалар гешщений.

– Дидейк` гъуджоонаха ихъес? НаIхуIднайдж ман кар ыхъа?

Мани гъалатее Зурабыс дидейн джуваббы йикI`ел хъады. Дидее увгъийнний ки, мана дегъе гъаIшде адамий вор, ва адамее джулхъа тапшыр гъаъийн кар муIтлаIг джигайлхъа гъихъар гъаъас ыккан. Манкъвее ахтыда эйгъен:

– Гъуджоона зы гыняа ги`ур, ичий хьинне, гешще? Кутанее заке кумаггозет` гъаъа вод, шенбышыкIле маIхуIд ацIа ихъес ки, зы дегъе кумаг хъотIулийнме, зыме гыняа гешще-на.

Озурий гъатIыгы, Зураб гуджнара джигайле оза хъехъена, гуртуни хукука сана улен нагъбы темизьянбы, торбаб алябTы, фанарыб алябTы хивеехъа йаIхъ гивийгъал. Манкъвее, хивеехъана хъобкуна йаIхъ тIабал гъааъасди мее, дидее увгъийн гыр-

гын лышанбы йикГел хъаляъанбы. Дегъе аКъаІнанче аулын ишыгъбы къедженбыний. Гаде легълемишехъе, орзулийхъа илдяккы, вонни гуджука сана хивуни сураххъа къадайхъван гийгъал. Манкъус гъаІмаІхуІдий хъооІ ки, мана мактабни мейданчее къадайхъван вор ва, нишихъа джар илдяккы, мана финишеехъа гыргынкъуле эаара гыхъарас ыккан.

8

Раджаб эмее десмал мыкІани хынека сана чуІваІ хъавъу, дидейни гъадкъурийни муглени тІелебышылхъа гивийхъе.

– Ах! – Дидей гъувойгъар гиргъыл, – Гъу гъавагъийра хаІмде, текра гаде ман мее аКъаІнахъа, хивеехъа къахуву, зы манкъуни мее нараагъатра вор, мана гъала кІирра вор.

– Гъуджооний бес зы гъас, ГъазимаІгъаІммаІд? Шахъа мебна йаІхъ дешданий, вас экІда кумаг ыккан, – чоджни къелил оодун адыл аляатІу, бинтика айтІылни къелихъа иляккы, Раджаб эмее маІхуІд эйгъен. Бинтил она чІаІраІна кІопІал хъыІхъийле геобий хъоохъе. Къелын хъанед лагарайи хъыхъа.

– Вай зягара! – устолуле оза хъыхъа, мана дахмееенче хъигъечІена.

Дегъе ачухний хъыхъа. Раджаб эмий, папрыз цІыцІабы, хъивкІуйни гъаІйваныхъаний кІерзул илякка, сайыд манкъукІле хааІнче сес къийхъе. ХааІхъаІ иляккы, манкъукІле гъар суралхъа сес гъвгъийн, джосхъа

делес хъехъен верталёттын апар къедже.

– Алихы хъооІн! – дахмеехъа аттирхъу Раджабее гъарай гъааъа, Верталёт алихы хъооІн!

– Къийхъен, – геед дагъамда дидейн сес хъадайле, – ахыр ки, Зураб хивеехъа гъирхъылюр.

Гъыргын гыІхъийгъаллан джигачини сесека сана хъаКъаІн гъабы, верталёт агъылбышди кІанени чолехъа гийхаІн. Манчееенче дохтур ва насилкІабышка сана къойре санитар геобачІе. Джокар хъигънар Зураб къадархъун.

Ахыр

Урусни мизеле йыхъ-сумылхъа саакІал гъавъуна – Валегъ Гъамзаев.

1. Инсанаар гьайнчиле 9500 сенна гьихъа Кланени Машрыгыл` биссеер хьлелхъа эляъа гибгъыл.

2. Биссийна миз, хъан илэгъанкъаI, са сааниее 1м экIвалика оIгеехъа хъугъоочIе.

3. ГьаIшде дюн`йел тагриибан 600 милён хаа гьивааджена биссий воб.

4. Биссийссе санчыле гибгъыл йуIчуIнчылхъа меен балабы ухвас аIхаIнбы.

5. Энке геоб ешемишувхъана биссий Крим Пафф воб. Мана 38 сенна ешемишувхъа.

6. Биссийн бигъаар гьадхас ыккан деш. Манчыка сана манче йаIхъ тIабалааъа.

7. Британиел ва Австралиел кIаарна биссий угъур адайлена гьаIйван гьыIсаб воохъе. Маниса оIлкабышыл` мана бадбахтийваала абайлена гьаIйван гьыIсаб воохъе.

8. Биссий менни биссеершылхъа деш, садджу инсаныхъа гьоогIа.

9. Биссийс аIраIбирда ихъеейид чуру гьелес ыкканан, чуру дена манчыссе числезимын аминокислотбы синтез гьаъас аIхаI деш.

10. Биссийн йыгъыс йыцIни йаIххъыIле гьеххаба чина чIаIр илёоджена.

11. Биссийна бала, авцIу мее, манче оIгийлни кьелбышын хъынтIаар хъыгъаъанбы.

12. БиссийкIле чIийе ыIгъийкырий инсаныхъа 10-15 дакыйкъана зарада ацIахъе.

13. Биссий цIепба хъинеехъа къаъайбхъеейыб, мана геоб югба уIзмишувхъес. Чунки манчын уIзмишувхъайи ыIгъвийкырий са вод.

14. Биссий тек са гьаIйван воб ки, мана манзикеехъа кьооккана.

15. Биссийн йикI инсаныхъа, эгъес ээхъе ки, кьоднаIххъее гуджнада ыIхийхаI: са дакыйкъее 110-140 зарба.

16. Биссий кланени манзилеехъа саIъаIте 49 км экIвалика къадаахъванас вааIхаIна.

БАННИ МИЗЕИНА ХЪОШЦЕ

Алифба

ГьаГрфбы – В; Г; Гъ; Гь; ГІ; Д.

В

ВаКьяАбыше вудрайлхъа
МыКкыІн вухъунбы кІяххъы.
Вудрабыше ваКьяАбы
Ваннабышылхъа ыккы.

Г

Гадейс геоб гев вукканва,
Дек`кее джус гев алившу.
Гев хаІб хъувхъа къарг вухъа,
Меб гев вукканва гешцу.

Гъ

Хав аляату ыГъвийкар,
ЗонтикІ дешва тысбаГъа.
Няхъаний бес йидж вухъес,
ГидГъылее гёГъий гёГъа?

Гь

Дек`кисхъа гьамбаз арее,
Гъаъа ед`ее гьыІнкІылеер.
Гьамбазаар джулхъа савъий,
Вод йишди дек`кин гьунейр.

ГІ

Гыненедин гІал`аахъы,
Са джад джуваб хъидийгІан.
ВукІул`кІебчы иш къоодже,
ГІадырбышыл`гъивийгІан.

Д

Дадалын даптапершыс,
Дамее саъы дарс гьуву.
Увгьу: «Дегъе кьукъаршыс,
Делес джад хъихъес деш шу».

ENGLISH CLUB

Шокле гыни шикылее гуджоо баГчаГр карбийи къедже?

Гыни кьoГни шикылее гуджоойи акарада, гуджоойи джурайда?

How are these pictures the same?

How are they different?

Шокле ман ацланне?

Инсане джунн ымырени кьолле улджуимнана вахт, светфорын ишыгъ бадалхьес гозет` гьа-гьа, алгьаагьа.

Тезеба джус кьалам гьувуйни инсанааршыни 97% -ин цетда чика джон дубы ойклан.

Арахисике динамит гьаьасди ишеейд истифаада гьаьан.

3000 сенна гьинчиле гьихгьа, мисирни джамагьагьын геелесинбы 30 сенилхгьа меейыб ешемишеебхгьа деш.

Гаввабий тек са шитГ` воб ки, манчыссе лагаран ранг сечмишагьас ахлан.

Дюн`йел энке геед масса гьелен кар бензин вод, кьодгьэсди джигее кофе хьоол.

Садджу фильарий инсанаар мадхуин никнел члакы хьехьенбы вод ки, манчыссе кал`лейл оо илэзарас ахланбы.

Баобаб ювааршыни арее энке гееп ешемишоохьена воб. Манчыссе 5000 сенна ешемишувхьес ваахлана.

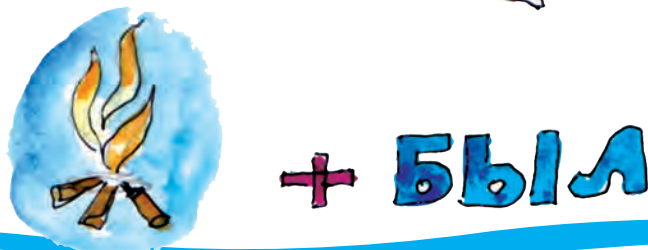
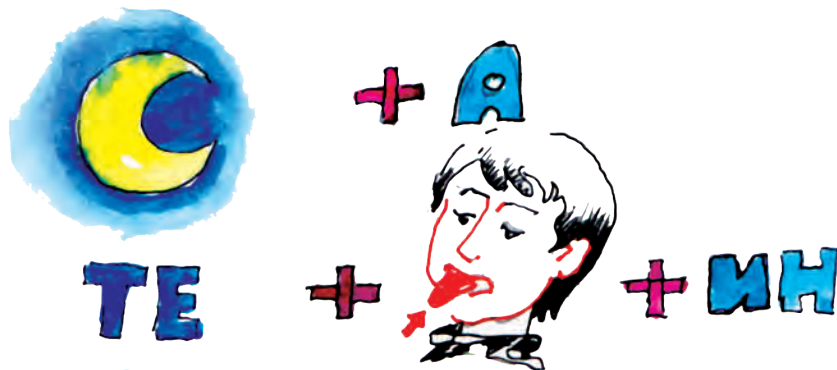
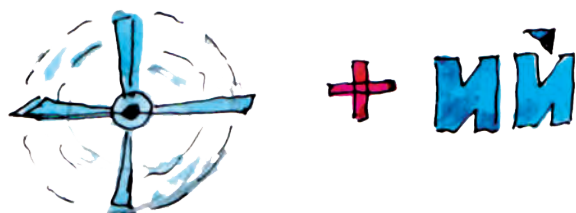
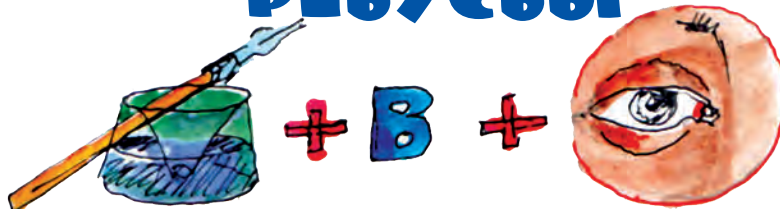
Инсанни магьын са йыгьни арее дюн`йейни гьыргьни телефонбышыле геед электрикын импульсбы кьекка.

ШОС МАКТАБЕЕ ГЫНАДЖУИҢ КАРБЫ ЖАҢА ЖЪАЪАНБЫНЕ?

$9 \times 1 = 0 9$	$0 + 9 = 9$
$9 \times 2 = 1 8$	$1 + 8 = 9$
$9 \times 3 = 2 7$	$2 + 7 = 9$
$9 \times 4 = 3 6$	$3 + 6 = 9$
$9 \times 5 = 4 5$	$4 + 5 = 9$
$9 \times 6 = 5 4$	$5 + 4 = 9$
$9 \times 7 = 6 3$	$6 + 3 = 9$
$9 \times 8 = 7 2$	$7 + 2 = 9$
$9 \times 9 = 8 1$	$8 + 1 = 9$
$9 \times 10 = 9 0$	$9 + 0 = 9$

РЕБУСБЫ

***

ГьицлаагIарна хаIвна ул`,
Йидж хаIмдийна къаравул`.
Гагь хъоохье араб хъинне,
Гыргалеба гагь вукIул`.

***

Пештик` авуб къилёохья.
Къалибхъы джаб, пай гёохья.
КъоIвааIршыка достуба,
Хуваабышыле гъооха.

***

Ихъеейыд чихъа веебар,
Ийхъва деш чише палтар.
Веебаршыл` ооъад гъаххъа,
КъаъадкIуйн эчеер, джыIхааIр.

***

Къошун-къошунна ийкар,
Чис кыIдимийсын саъа кар.
КъыIдимына гийъар аквее,
Юххъан дюн`йелхъа гъойзар.

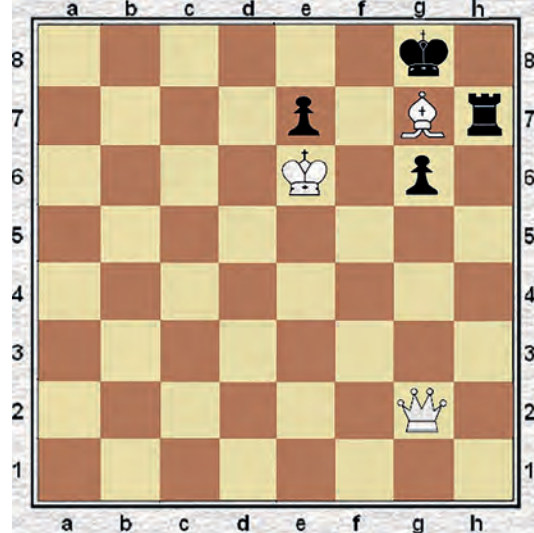
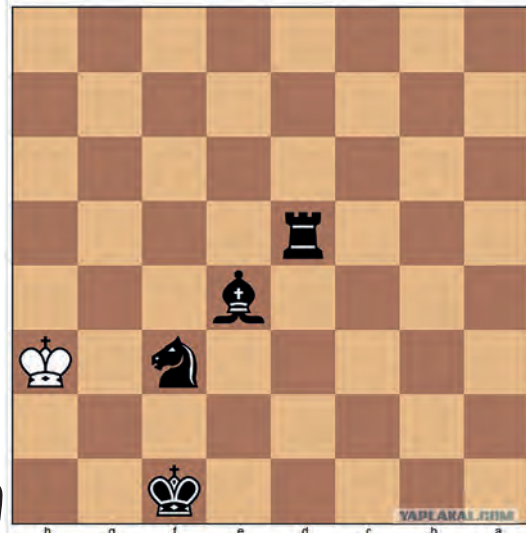
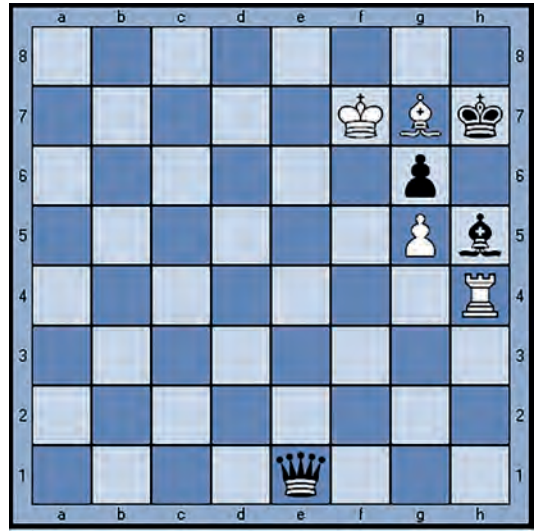
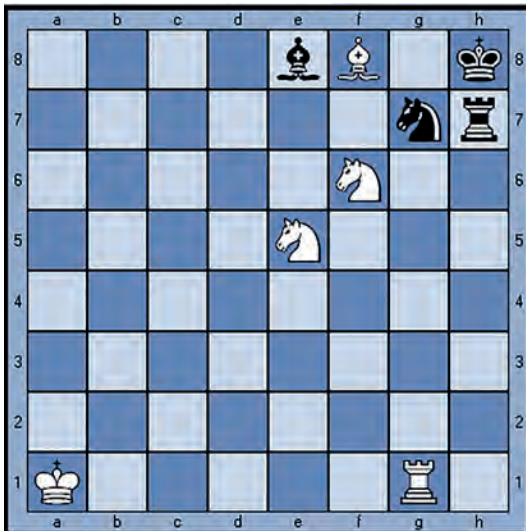
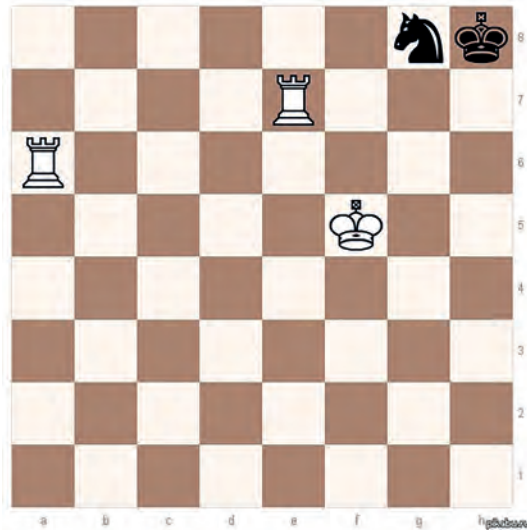
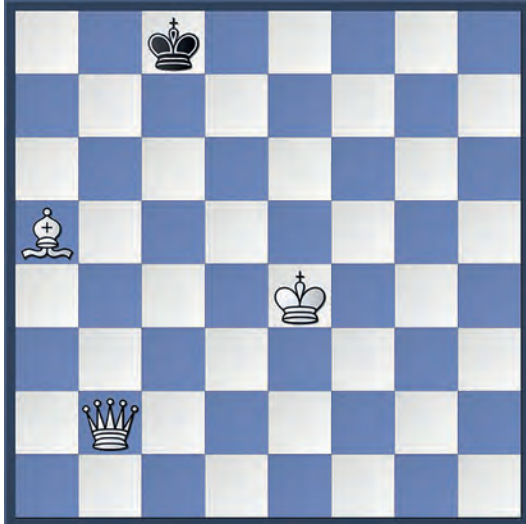
***

Гыргален аIине,
Чихъа вод хъане.
Чеенче илэгъа
Шы чейии кофе.

ШАРЬЛАТЫН ВІАУБ

Хь'ебни ходе мат гьезэ

КРОССВОРД

•	У	В	Ы	•	С	Е	Н	•	А
Э	И	•	Е	Ю	Г	•	А	В	А
Х	•	В	О	Б	Н	А	•	А	Б
И	Й	•	А	Т	ГЬ	•	М	М	И
ДЖ	А	•	А	А	ГЬ	А	М	•	Д
Б	•	Л	А	А	•	Э	ХЬ	Е	.

Соколенок

Лачын

4–5/2020

июль – октябрь

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:

Министерство информатизации, связи и массовых коммуникаций Республики Дагестан.

Регистрационный номер

серия ПИ №ТУ05-00413 от 22.04.2019 г. выдан управлением Роскомнадзора по Республике Дагестан.

Издается с января 1980 г.

Руководитель – главный редактор

М.М. Ахмедов

Редколлегия:

В. Гамзаев (редактор)
Ш. Бабаева
А. Дадашев
А. Исмаилов (зам. гл. редактора)
Х. Назирова
Аб. Омаров
К. Омаханов
К. Шамхалов

Художественный редактор З. Даганов

Технический редактор Т. Лузина

Художник номера М.Муталибов

Художник обложки М.Муталибов

Формат 60x84 1/8
Бумага офсетная.
Уч. изд. л. 6,21.
Уч. печ. лист 5,58.

Выход в свет 14.10.2020 г.
Тираж 227 экз.
Заказ № 759.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии:

367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель:

Государственное бюджетное учреждение Республики Дагестан «Редакция республиканских литературных журналов «Соколенок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:

367000, РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, 55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Цахурский язык.

Индекс: на год - 78438,
на полугодие - 73888.

Цена свободная